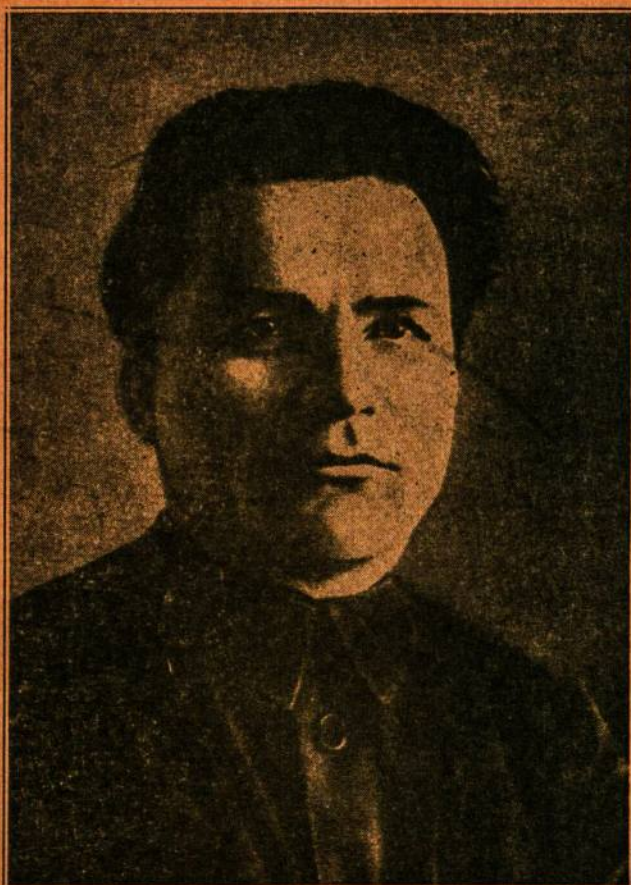

SVIESA

No. 1

Sausio-Vasario-Kovo (January-February-March), 1935

Vol. II.

SERGIEI MIRONOVIČ KIROV

baltagvardiečių-zinovjevičių teroristų nužudytas gruodžio
mėnesio 1 d., 1934, Leningrade, Sovietų Sąjungoje.

"ŠVIESA"

(The Light)

Political, Scientific and Literary Quarterly. Issued by American Lithuanian Workers Literary Society,
46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

Editorial Board: Dr. J. J. Kashkevich, R. Mizara, S. Sasna, V. J. Senkevičius, A. Bimba.

Managing Editor: Roy Mizara.

Subscription Rates: \$1 a year; single copy 10c

Entered as second class matter September 21, 1934, at the Post Office at Brooklyn, N. Y., under
the Act of March 3, 1879

TURINYS:

DAILIOJI LITERATŪRA

1. Sergiejaus M. Kirovo Atminimui. Eilėraštis.	3. Ką Davė Leninas Marksizmui, o Stalinas—
St. Jasilionis 1	Leninizmui? G. Strelcov. 20
2. Imperialistinio Karo Daina, Eilėr. Jonas Kaškaitis. 2	4. Ar Socialdemokratų Partija Kovoja dėl Socializmo?
3. Duona Mūsų Visų Dienų. Apysakaitė. Iija Erenburg. 2	A. Angarietis. 24
4. Darbo Rūmos. Eilėraštis. Jonas Kaškaitis. . . . 11	5. Kalkės ir Fosforas Mūsų Maiste.
	Dr. J. J. Kaškiaučius 26
	6. Kam Naudingas Tikėjimas? V. Lienius. . . . 30
	7. Sovietų Sąjunga Skaitlinėse. D. M. Šolomskas. . 31

VISUOMENINIAIS KLAUSIMAIS STRAIPSNIAI

1. Apie Proletarinę Literatūrą. M. Gorkis. 13	
2. Lietuvių Tautinis Fašizmas Lenkijoje.	
Katrė Matulaitytė. 16	

BIBLIOGRAFIJA

1. Senai Lauktoji (V. Kapsuko) Knyga. R. M. . . . 27
2. Svarbi Brošiūrė. 29

DELEI "ŠVIESOS" TURINIO

Šiame numeryj, kaip skaitytojai pamatys, telpa didžiulė apyilgių rašinių ir todėl kuriais klausimais (pav. Amerikos) visai nėra straipsnių. Priežastis tame: visi telpa rašiniai gaminti dideliame "Šviesos" (64 pusl.) numeriui-laidai. Tačiau, kuomet jau jie buvo spaustuvėje ir tu-

li surinkti, ALDLD CK. nutarė išleisti "Šviesą" sumažintą, kad geriau pasirošus prie jos padažninimo. Todėl taip išėjo. Aišku, visi telpa šiame numeryj raštai yra labai svarbūs, studijuotini ir žinotini kiekvienam darbininkui, bet spraga, kaip nurodėme, pasiliko amerikiniai klausimai

Sekančiuose "Šviesos" numeriuose pasistengsime tą trūkumą išlyginti ir nuo dabar prašome visus mūsų bendradarbius duoti "šviesai" trumpesnių rašinių, pav., ne ilgesnių, kaip 5 puslapių mašinėlės rašto.—"Šviesos" Redakcija.

DRAUGAI, PRANEŠKITE SAVO ANTRAŠUS

"Šviesa" jau siuntinėjama tiesiai Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugijos nariams į namus. Tas pradedama su 1935 metų pradžia. Reikalinga, kad visų narių an-

trašai būtų geri, nes kitaip negausite "Šviesos". Bile organizacijos narys, kuris gauna "Šviesą", persikelia į naują vietą gyventi, tai jo pirmutinė pareiga tuojaus atnaujinti sa-

vo antrašą. Tą galite padaryti per savo kuopos sekretorių, arba patys tiesiai prisiųdami savo seną ir naują antrašą.

"ŠVIESA", 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

ŠVIESA

(THE LIGHT)

POLITIKOS, MOKSLO, MENO IR LITERATŪROS TRIMĖNESINIS ŽURNALAS

Leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija, 46 Ten Eyck Street, Brooklyn, N. Y.
Kaina Metams \$1.00; pavienis numeris 10c

Redaguoja redakcinė komisija: Dr. J. J. Kaškiaučius, R. Mizara, S. Sasna, V. J. Senkevičius ir A. Bimba
Atsakomingasis redaktorius: R. MIZARA

No. 1

Sausio-Vasario-Kovo (January-February-March), 1935

Metai II

Sergiejaus M. Kirovo Atminimui

Giliai atsiduso
Skausmų palytėta
Plati klasažinė
Minia proletarų,
Kai tik sužinojo,
Kad prieš ranka gi
Atanešė mirtį
Žymiam klasės vadui.

To niekšo auka—tai
Brangus draugas Kirov!—
Prožektoris kelio
Kovoms mūsų klasės.
Tai vienas iš vairo,
Ką žvelgė kelionę,
Kelionę—pasiekti
Beklasę draugiją.

Žaizda mūs tėvynei
Per Kirovo mirtį...
Žaizda—ne mirtis dar!—
Tik skausmas laikinis.
Mirties nors jai geidžia
Naudojančios galvos,
Planuoja ir linki
Fašizmo kėlikai.

Tą skausmą tėvynės
Atajautė plačios,
Teises savo ginant,
Kovojančios minios.
Taip pat kančia lietė
Ir priešą—klastorį,
Ir jis nuo tėvynės
Atsiėmė savo.

Klasių kovos kelias
Aukomis nuklotas:
Čia krinta ir vadas,
Ir mažas eilinis.
Bet naujas pasaulis
Brangiais idealais
Naujas jėgas traukia,
Kad kovą laimėti!

St. Jasilionis.

Imperialistinio Karo Daina

(Iš D. Biedno)

Mums eit į karą pavesta:
"Už žemę mirt malonu!"
Žemė! Kieno? nedavesta.
Cha, cha, cha, cha...
Suprantama, kad ponų.

Mums eit į mūšį pavesta:
"Valio! Valio! už laisvę!"
Laisvė! Kieno? nedavesta.
Cha, cha, cha, cha...
Ne mūsų, tai ir neisme!

Mums eit į mūšį pavesta:
Būk talkininkų naudai,
Bet kas svarbu—nedavesta:
Cha, cha, cha, cha...
Kas pinigėlius gaudo.

Jiems karas duoda įeigų,
Milionus pelno duoda...
Draugai, o mūs' pirmynėiga—
Cha, cha, cha, cha...
Nutrenkti jungą juodą!...

Jonas Kaškaitis.

Duona Mūsų Visų Dienų

ILJA ERENBURG

[*Mūsų Dienų Chronika*]

1930 metų gegužės mėnesį viename Frizlandijos miestelyje Rymo katalikų bažnyčioje buvo pamaldos. Parapijonys karštai meldėsi. Svetimtautis, kuris atsitiktinai pateko bažnyčion, būdamas, kaip ir pritinka svetimtaučiu, gana smalsus, paklausė: „kodel jūs meldžiatės“?

Kvepėjo pavasariu, drėgme ir gėlėmis: miestas žydėjo. Žydėjo ir žmogus, į kurį kreipėsi svetimtautis. Tai buvo stambus raudonveidis fermerys. Jis atsakė:

—Mes prašome sausros.

Bažnyčioje nebuvo nei dvasios ligonių, nei potėjų. Bažnyčioje buvo paprasti žmonės: fermeriai, javų ir bulvių pirkliai, tarpininkai. Jie skaitė, suprantama, evangeliją. Be evangelijos jie skaitė laikraščius, o laikraščiai skelbė, kad pasauliniai kviečių ištekliai siekia 530,000,000 bušelių. Liverpoolis siuntė tragiškas telegramas: bušelis—36 centai! Farmeriai ir tarpininkai prašė saldžiausiojo Jėzaus sausros. Tenelyja nei čia, nei už okeano! Težūsta daržovės ir vaisiai! Tesudega javai! Tenebūna duonos!

Anglai sako: „geriau pamesti drabužį, negu duoną“. Vokiečiai—„menas bėga paskui duoną“. Francūzai—„ilga, kaip diena be duonos“. Rusai—„duona visako galva.“

Kai vaikas numeta ant žemės plutą, motina pamokomai sako: „pabučiuok—duona prašo dovanoti“. Kvailas vaikas! Kvaila motina! Jie nežino, kad aruoduos pūsta 530 milijonų bušelių!...

„Duonos mūsų visų dienų duok mums šiandien“—tai skambėjo ilgai ir pastoviai, kaip vėjas. Lietaus prašė akmeninius stabus niekšingi vaidylos. Lietaus prašė opų Jahovą dvylika izraelitinių kelių. Lietaus prašė Jėzusą vyskupai, pastoriai, popai. Lietaus! Duonos!

Argi galėjo jie pagalvoti, kad kviečių bušelis nupuls ligi 96 centų? Kartu su Frizlandijos buožėmis meldėsi Kanados ir Australijos fermeriai, Čikagos ir Liverpoolio makleriai, traktorių fabriky darbininkai ir garlaivinių bendruomenių agentai: tebūna sausra!...

Bet saldžiausias Jėzus nepagelbėjo: lijo lietus, varpomis liuliavo dirvos, augo gerovė, ir iš gerovės žmonės pradėjo mirti, kaip kada tai mirė nuo skerių arba krušų.

Albanijos miesto baptistų bažnyčios pamokslininkams niauriai paskelbė:

—Šventam rašte pasakyta apie liesas karves: septynios liesosios karvės prarys septynias riebiąsias karves. Egiptėnai bijosi nederliaus metų. Broliai, viešpats atsiuntė mums blogesni išmėginimą: septynios riebiosios karvės prarijo septynias liesąsias! Mes žūstame nuo gero derliaus!...

Baptistai bažnyčioje dūsavo ir raukėsi. Keršto valanda artinosi: riebiosios karvės, buakai žvelgdamos tolyn, rijo ir dolerius ir dūšias.

Tai prasidėjo senai: vietoj žagrės žemę ardė granatos. Virš žemės kabojo mirtingos dujos, kaip lengvutės rytmetinės miglos, ir ne javai augo, bet vielų žabangai. Žmonės užmušinėjo vienas kitą už pėdą žemės, žemė gi stovėjo tuščia ir nereikalinga. Prieš mirtį žmonės vis dar kramtė duoną, ir duonos stokavo.

Ligi karo duonos patiekdavo Rusija. Rusų dvarininkai, pardavę derlių, važiuodavo į Baden-Badeną arba į Ems; jie jieskojo dievo, skaitė Herceną arba Pol de Koką, bučiavo dainininkes, o paskui mirė nė tai nuo sergančios sąžinės, nė tai nuo sergančių plaučių. Rusų muzikai ėjo paskui žagrę, valgė duoną su pelais ir mirė nuo tifo arba skarbuto. Rusija stropiai pristatinėjo duoną: arnautką*, raudonąją girką arba garnovką. Iš rusiškų kviečių kepė francūziškas bandeles ir Vienos raguolius. Iš rusiškų kviečių darė italioniškus makaronus.

Prasidėjo karas. Dvarininkai gelbėjo kristų nuo Kruppo. Muzikus varė į apkasus. Dirvos stovėjo neartos arba nevalytos. Europoje atsirado duonos kortelės.

Tada toli nuo granatų trenksmo, toli nuo vielų ir kraujo, krašte didžiuliame ir apklaikusiam, prasidėjo naujas sapnas—tai buvo sapnas apie duoną.

Pirmiau žmonės eidavo į vakarus, kad suradus kruopelę aukso. Paskui juos iš proto išvedė naftos šaltiniai. Bet štai iš Europos ateina žinios apie mūšius, apie nugalėjimus. Kažkas sako kilnias prakalbas. Kažkas raukydamas veidžioja po žemlapį raudonu paišeliu. Versaliuje gėda ir iškilmės. Rusijoje revoliucija. Europoje daug vėliavų ir daug nusivylimo. Bet duonos Europoje nėra. Jos nėra nė pas nugalėtus, nė pas nugalėtojus. Europa nori duonos. Londone

* Arnautka—prieš karą buvo vadinami Rusijos eksportiniai baltieji kviečiai. Žemesnės rūšies kviečiai girkos arba raudonoji; dar žemesnės—garnovka. Vertėjas.

premier ministeris meiliai šnibžda Kanados atstovams:

—Metropolijai reikalinga duona!...

Maskvoj Vladimiras Majakovskis iš cirko arenos mauroja:

—Duonos duokit ėsti!...

Amerikonai abejingi ir eilėms ir spyčiams, * bet jie supranta skaitlinių kalbą: prieš karą kviečių kvintalas kainavo £2.85; 1919 m. gruodžio mėn. Čikagoj už kvintalą kviečių mokėjo £13.

Į vakarus! Už Misisipės! Į Montaną! Į Dakotą! Tai—duonos karštligė. Išpildantieji kveikariai, svajotojai, žulikai, darbštūs sturgalviai, azartiniai lošikai—visi jie puolėsi prie žemės. Iš auksinio mėslo—auksiniai grūdai, iš auksinių grūdų—auksiniai doleriai. Bažnyčiose baptistų ir anabaptistų, metodistų ir reformistų, presbiterijonų ir anglikonų, visose Amerikos bažnyčiose pastoriai meldė lietaus ir derliaus. Jie dar nežinojo, kad riebiosios karvės kur kas rajesnės už liesąsias.

Stebėtini kviečiai greitai brendo. Farmeriai, atidavę grūdus į elevatorius, išvažinėjo. Laukai ištuštėjo ligi pavasario: ir žemė paskendo savo nekaltam sapne. Kiekvieną dieną kokiame nors mažutį miestelyj atsidarinėjo skyriai kokio nors banko—bankai augo vieningai, kaip Manitobos kviečiai. Kraštas dengėsi auksu.

Pasakos atspėjimas buvo gudrus ir paprastas; fabrikai, gamina traktorius ir kombainus, davė mašinas kreditan. Turtėjo fabrikų akcionieriai. Turtėjo ir farmeriai. Jie pirkto žmonoms madnus drabužius, naujausios sistemos gramofonus, elektrinius vėdintuvus. Kviečių kainos stovėjo augštai, kaip saulė vidudienį. Puišus sapnas tęsėsi. Per keletą metų Kanados sėjos plotas padidėjo penkiais milijonais hektarų.

* * *

1929 m. liepos mėn. AJV laikraščiai pranešė apie negirdėtą įvykį. Kalba ėjo ne apie „gengsterių“ štuksas, ne apie Pola Negri išsiskirtuves, ne apie naują Fordo modelį, kalba ėjo apie duoną: Jungtinėse Valstybėse pasirodė nekuris perviršius, o būtent—247,000,000 bušelių kviečių. Skaitlinė mažai ką sakė New Yorko ir Chicago mekleriams—jie priprato duoną matuoti svarais. Bet laikraščiai atsargiai paaiškino, kad jeigu valdžia ūmai nesiims priemonių, Jungtinės Valstybės grėsia katastrofa. Žodis „katastrofa“ buvo visiems suprantamas ir visi Jungtinių Valstybių piliečiai su baime manė apie kažkokius paslaptinius bušelius. Auksinės varpos, kurio-

mis mėgsta papuošti parodų diplomus, virto stauga nuodingomis.

Misteris Hooveris priešrinkiminės kampanijos metu nenuilstamai kartojo: „gerovė“. Misteris Hooveris dabar susirūpinęs: jis ne prastas mekleris, ir jis gerai žino, kas tai „bušeliai“. Amerikoje karšta tvanki vasara. Ore laksto padaužos amalai. Kviečiai greitai noksta. Artinasi audros, krachai, savižudybės. Mister Hoover norėjo, kad Amerika žydėtų, kaip biblinis Kanasas. Jis prakeikė viską, ir jis garbino viešpatį. Sujaudintas viešpats siuntė gausius lietus. Bet kažkas persistengė,—galbūt, viešpats, galbūt Mister Hoover, galbūt, vakarinių valstybių farmeriai. Dabar atėjo laikas gelbėti tėvynę!...

Taip 1929 m. liepos mėn. buvo įkūrtas „Federal Farm Board“. Jam buvo pavesta sukaupti į savo rankas visą prekybą duona. Valdžia išdavė „Farm Boardui“ 500,000,000 dolerių.

Kanados kooperatyvų sąjunga „Wheat Pool“ gerovės metais išaugo ir sustiprėjo. Farmeriai gaudavo iš „Wheat Pool“ paskolą už derlių. „Wheat Pool“ jungė 136,000 fermerių. Jis tapo stambiausiu duonos pirkliu visame pasaulyje.

Neramūs gandai neužtikino amerikiečius iš netyčių. Amerikiečiai šypsojosi: Jungtinėse Valstybėse—„Farm Board“, Kanadoje — „Wheat Pool“,—jie niekuomet neprileis katastrofos. Jų rankose didžiulės atsargos grūdų, jų rankose taip pat didžiuliai kapitalai. Jiems nieko nereikia atmušti kainų mažintojų ataką. Jeigu Europa nepanorės pirkti duonos padoriomis kainomis, amerikiečiai užlaikys atsargas. Duona—ne deimantai, duona—ne kaučiukas, be duonos Europa nepragyvens nė dienos. Ir taip, ramybė!

Ramiai Čikagos ir Winnipeg mekleriai švilpavo fokstrota. Nežiūrint puikaus derliaus, kviečių kainos laikėsi. Atsargos augo, bet, rodės, jokios dešimtinės skaitlinės nesulaužys Amerikos vyriškumo. „Farm Board“ pirmininkas mister Legg šypsojosi ta pačia stebėtina šypsena, kuri suteikė misterui Hoover per prezidento rinkimus milijoną balsų viršaus. Visi amerikiečiai tikėjo į misterio Legg šypseną. Jį vadino su pasitikėjimu ir pagarba: „Mūsų Aleks“. Politikus gelbėjo mister Hoover—„mūsų Herbert“. Kino žvaigždės gelbėjo mister Chase—„Mūsų Bill“. Farmerius turėjo išgelbėti mister Legg—„Mūsų Aleks“. Tai puikūs berniokai—jie geria vandenį su sode, jie meldžiasi viešpačiui, ir jie visais gyvenimo atvejais negaištami šypsosi.

1930 m. sausio mėn. kviečių bušeliui mokėjo 1 dolerį 34 centus, liepos mėnesį už jį mokėjo viso 97 centus.

* Angliškai speech—momento kalba pasakyta už stalo.

Mister Legg dar šypsosi, bet ta šypsena pažymėta ne įkvėpimu, o augštu meistriškumu. Misteriui Leggui visai nesinori šypsotis. "Farm Board" nuperka 40,000,000 bušelių, kad sustabdžius tolimesnį kainų kritimą. Keletą dienų atvanga. Paskui kainos vėl žemyn: 87 centai... 84 centai... 79 centai...

Niekas daugiau nesišypso. Niekas, be mister Legg: mister Legg—kankinys, jis turi šypsotis. "Farm Board" atsargos pasiekė 138,000,000 bušelių.

Mister Legg klausia:

—Gal būt, jūs manote pasiūsti kviečius į Chinus?

—Ne, prie dabartinių transporto kainų tai per daug pragaištinga.

Mister Legg mįslingai šypsosi—jis, matomai, rado išeitį. Gal būt, mister Hoover nusprendė išdalinti duoną bedarbiams?... Bet ne, mister Hoover—žmogus tvirtų įsitikinimų, jis žino: kas nederba, tas ir nevalgo!

—Sakykit, mister Legg, kaip gi jūs pasiliuosuosite nuo šio balasto?

Šypsodamasis, kaip ir pirmiau, mister Legg sako:

—Aktinga ir stropi kiaulė gali suėsti per metus tiek pat kviečių, kiek šeimyna iš penkių žmonių.

Tuoju visi gyvulininkai gauna viliojančius prospektus: šerkit gyvulius kviečiais! Kviečiai kurkas maistingesni už kukuruzus! Kviečiai, be to, ir pigesni už kukuruzus! Gyvulininkai vienok spiriasi. Pasirodo, kiaulės velija geriau kukuruzus, kiaulės turi savo skonį. Tuo laiku ir kukuruzų kainos pradeda pulsti: kukuruzų taip pat per daug. Diversija nenusisėkė. Tada dar kartą, iš papratimo nusišypsojęs mister Legg pasirašo atsistatydinimo prašymą. Jo vieton sėdasi mister Stone: jis taipgi šypsosi, ir jis taipgi superka milijonus bušelių. "Farm Board" atsargos pasiekia 235,000,000 bušelių.

Kanadoj žemdirbystės apskrčiuose prasideda badas. Farmeriai, kurie pardavė duoną už grašius, negali nutęsti ligi naujo derliaus. Visas pasaulis pikta šnairuoja į Kanadą: ar ne iš jos visos piktas? Toj Kanadoj per daug duonos!... Kanados farmeriai neturi nė daržų, nė kiaulių, nė dolių. Senai parduoti ir vėdintuvai, ir automobiliai, nunešioti madnūs drabužiai. Gramafonas stovi, bet niekas jo neužveda. Gramafonas moka fokstrotus išvedžioti, o farmerio širdyje tylu ir liūdna. Aplinkui auksiniai laukai, perteklius, bibliška gerovė. Farmerio šeimyna šiandien nieko nevalgė—farmerys neturi

duonos. 60,000 Kanados farmerių gyvena elgetaudami. Vienus maitina "Raudonasis Kryžius", kitus—kaimynai. Elevatorių pūsta grūdai. Tų grūdų taip daug, kad visi pametę galvas: ir "Wheat Pool", ir ministrai, ir viršininkai. Tų grūdų taip daug, kad 60,000 žmonių miršta badu jie neturi nė plutelės duonos.

* * *

Francūzų žurnalistui p. K. pavedė ištirti "Berlyno paslaptis". Berlyne viešpatauja kliauda; kokainas, morfijus, gašišas. P. K. turi aprašyti visą Berlyno ekzotiką. P. K. eina per Aleksander Platz. Priešais eina žmogus metų keturiasdešimts. Žmogus eina, paskui jis griūva. Jis griūva staiga ir be triukšmo, tartum jis iš kartono. Jo veidas baltas, tarsi miltuotas, o ant kelių tvarkingi lopai. Policininkas stengiasi pakelti žmogų, kūnas vienok nuslysta ant grindinio. P. K. klausia: "alkoholis, narkotikas?" Policininkas nuobodžiai atsako: "badas". Po valandos Unter der Linden pasaže žurnalistas mato, kaip puola be jausmų jauna moteriškė. Aplink—minia. Moteriškė kriokia, jos kaktą išpilta prakaitu. Koraly magazino savininkas, apgailėtinas storulis, šaiposi: "simuliacija. Ar gi tai tikras alpulis?"... P. K. nerimauja: "bet kodel gi ji parpuolė?" Storulis gūždiai kvatoja: "kad jai ant duonos surinktų..." Minia išsiskirsto. P. K. nejuokais sumišęs. Vėlai vakare, grįždamas iš kabareto "Kakadu", jis mato dar vieną ant žemės—tai senis. Jo kūnu perbėga mėšlungis. Tulas akiniuotas paaiškina: "išalkimas". P. K., grįžęs vešbutin, rašo bloknotan: "Berlyne badas..." Paskui jis pikta sugniaužo lapą ir ima si darbo: "Aš įsigavau į slaptą rūkelnyčią..." Visa tai įvyksta 1932 m. vasario 18 d.

1932 m. vasario mėn. Vokietijoje buvo užregistruotų bedarbių 6,128,000. Pagal "Tarptautinio darbo biuro" davinius, pasaulyje buvo apie 24,000,000 bedarbių.

Pasaulis didelis. Šiame didžiulyje pasaulyje—mažutis miestas Šteir. Šis miestas randasi Austrijoje, ant upės Ems. Vieta neapsakomai graži. Gotinė bažnyčia—ji atdara. Automobilių fabrikas—jis uždarytas. Iš 22,000 gyventojų—18,000 bedarbiai. Iš 18,000—15,000 badauja. Senai parduoti ir čiūžiniai ir štiblietai. Vieni guli pusiau nuogi tamsiuose urvuose. Kiti dar valkiojasi, svyrudami, per daug puikio mis gatvėmis. Nė kūro. Nė šviesos. Nė duonos. Žmonių kalba nesudėtinga. Lingvistai tvirtina, kad penkių šimtų žodžių užtenka kasdieniniam vartojimui. Šteiro gyventojam nereikia ir penkių šimtų žodžių. Niūriam klieđėjime, kuris lyg rūkas slankioja virš upės Ems,

jie dar atmena vieną prastą, trumpą žodį: “duonos”!

Mister Andrew buvo Chinuose 1928 m. Tai buvo sausros metai. Keliais slinko vos gyvi šėšeliai. Jie stojo ir puolė. Išilgai kelių riogsojo medžių lavonai—žmonės suvalgė ir lapus, ir žievę. Verbauninkai rinko moteris paleistuvystės namams. Jie siūlė 50 centų į metus ir duoną. Bet mergaičių buvo per daug. Likusios mirė ant kelio. Miršančius graužė sužvėrėję šunys. Mister Andrew pranešė, kad reikalinga skubi pagelba. “Siųskite duonos—žmonės miršta.” Tai buvo 1928 m. badas, 1931 m. Chinuos buvo vėl badas, ne nuo sausrų, bet nuo potvinių. Reverend Johnson, nesenai aplankęs upės Jang-Ce slėnį, sako: “Mes užėjom daugelin bakūžių. Sauja avių, balanda, žievė ir molis—žmonės verda tai katiliukuos. Žmonės parduoda vaikus. Berniukai kainuoja 6 dolerius, už mergaites duoda iki 10”. Reverend Johnson priduria: “Jeigu nebus skubiai pristatyta duona, šimtam tūkstančių žmonių grėsia bado mirtis.”

Vengrijoje auksu liejasi dirvos, pievose gano si balti jaučiai. Vengrijoje žmonės miršta bado. Kaime Dissel—1,050 gyventojų. Aplink kaime — derlingos dirvos ir gražuoliai jaučiai. 1932 m. gegužės 6 d. kaime Dissel žandarai areštavo šešis valstiečius: nusikaltėliai atkasė laukuos dvėselieną ir suvalgė ją. Vaikai numirė, suaugusieji išliko gyvi. Tardyme areštuotieji atsakė: “Mes norėjome bent kartą gyvenime privalgydinti savo vaikus.”

Amerika išdidi ir doleriais, ir kviečiais, ir tikyba. 8,000,000 bedarbių vaikšto Amerikos gatvėmis, jos tiesiomis ir ilgomis gatvėmis. Jie nori valgyti, bet jiems nėra nei dolerių, nei kviečių. Jiems tik tai tikėjimas. Nakvynių name Bowery—880 benamių. Pastorius sako pamokslą: “Mūsų dievas—tai vilties dievas!” Paskui jis draugiškai priduria: “Dabar mes choru užgiedosime psalmes”. 880 tyli. Jis gieda, o jie tyli. Jis klausia: “Kodel jūs negiedate, broliai?” Tada vienas iš 880 murma: “Mes negalime giedoti. Mes nieko nevalgėme.” Vėl rūkas ir tiesios, ilgos gatvės. Darbo nėra. Elgetauti uždrausta. Mirtis—tai prasižengimas.

Ispanija. Provincija Estremadūra. Žmogus šliaužia žeme. Tai vagis. Jis nori pavogti. Jis nori pavogti ne brangiuosius akmenis, ne sidabrinčius duro, jis nori pavogti saują gilių. Medžiai miške ne valstiečių ir ne dievo, jie priklauso hercogui Ornačuelosu. Hercogo Ornačueloso 506,000 hektarų žemės. Valstietis šliaužia ant pilvo. Jis nori pavogti gilių. Kai nėra duonos, žmonės valgo giles. Valstiečio—žmona

ir aštuoneta vaikų. Dvi dienos kaip jie nieko nevalgė, nė jis, nė jo žmona, nė vaikai. Gvardietis šauja. Prasižengėlis užmuštas. Žmona ir vaikai negaus gilių. Jiems išduos tik tai lavoną—kraują ant pilvo ir geltonus liūdnius dantis. Moteriškė pastatys ant popierinės drėblių kryželį. Pedro, kuriam keturi metai amžiaus, taip ir nesupras, ką reiškia motinos raudojimas ir svetimi žmonės su žibančiais trikampaiais. Jis ligi nakties knirks: “valgyt! aš noriu valgyt!..”

Pokarpatinėj Rusijoje pažymėta griežtas vaikų mirtingumo padidėjimas. Nesenai į Pragę buvo pristatytas duonos pavyzdys, kuria maitinasi Verchovinos valstiečiai. Ši duona panaši į molį. Ji padaryta iš pelų, kurion primaišyta grūstos žievės. Karpatų duona nemažai užindomavo Pragos gydytojus, kurie pripažino, kad ji ypačingai kenksminga gyventojų sveikatai.”

Žmonės šaukia: “duonos!”—dideliuos miestuos ir tyliuose tolimuose kaimuose, akmeniniuose Belvilio ir Neikelnio, Londono ir Hamburgo pakrantėse, New Yorko triukšme ir stepų tylumoj, Chinuose ir Čili, Kongo ir Lenkijoje—“duonos! duonos!”

Žmonės vagia. Juos veda į kalėjimus. Paskui juos išleidžia, kad jie numirtų laisvėj. Žmonės metasi į upes, kilpas neria už kaklą, atidaro venas arba dujų kranus. Juos gelbsti, kad jie numirtų padoriai, leista mirti. Tada žmonės miršta. Gimsta kiti. Statistikai išveda reikšmingas skaitlines, gydytojai atsupa skenduolius, kalėjimų sargai barškina raktais—kine ir gyvenime. Tie, kurie dar nenumirė, rėkia: “duonos! pane! bret! pain brot!”

Ryme posėdžiauja tarptautinė konferencija. Šion konferencijon susirinko 46 valstybių atstovai: pasiuntiniai, ministrai, mokslininkai. Jie posėdžiauja jau ne pirma diena, nuvargusiai kartoja jie vis tą trumpą žodį: “duonos, duonos!” Nereikia manyti, kad ir jie alkani,—tai valstybiniai žmonės, jie sukrėsti negirdėtos nelaimės: pasaulyje per daug duonos. Jeigu milijonai žmonių badauja, tai išimtinai delto, kad pasaulyje neleistinai daug duonos.

Ant stalo papkės su skaitlinėmis, lizdai skaitlinių. Skaitlinės auga, knibžda, grąso suėsti visą pasaulį—tai bušeliai neparduotos duonos. Su baime žiūri delegatai į skaitlinių siutimą: 1930 m.—550,000,000 bušelių kviečių, 1931 m. 630,000,000. Elevatoriai užversti grūdais Kanadoj ir Australijoje, Jungtinėse Valstybėse ir Argentinoj, Vengrijoje ir Pietų Slavijoje. Auga aukšiniai kalnai, puola kainos, milijonai virsta dulėmis, ir aplink duoną, apie tą nereikalingą, praeiktą duoną visi klajoja ir klajoja alkani.

Ant stalo su papkėmis—laikraščiai, angliški, vokiški, francūziški, daug laikraščių, 46 kraštų laikraščiai. Laikraščiuose greta su straipsniais apie konferenciją apgailėtina žmonių dienų chronika. Berlyne auga savižudysčių skaičius. Per gegužės mėn. nusižudė 178 žmonės. Tie žmonės numirė ne dėl nelaimingos meilės, ne dėl prisisotinimo gyvenimu. Jie numirė dėl to, kad jiems gyvenime nebuvo duonos.

Virš Romos mėlynuoja pavasario sutemos, nardo kregždės, vapa fontanai. Liūdnam žiūri delegatai į skaitlinių šokį. Kaip išgelbėti jiems žūstantį pasaulį?..

Pasikelia Vengrijos atstovas baronas Georgi Pronai. Jis surado išeitį. Jo krašte žmonės miršta badu, bet baronas Pronai—ne sentimentali panaitė. Ne apie žmones jis mano, apie skaitlines. Jis mano taip pat apie kiaules: reikia kviečiais pašerti visus gyvulius, stambius ir smulkius.

—Kviečių perteklius reikalinga denaturuoti su kazino pagelba, t. y., padaryti juos netinkamais žmogaus vartojimui.

Giriamai atsidūsta vengrų delegacijos nariai: grafas Julij Karoli, grafas Lodislav Somsis, grafas Maksimilian Chouoc,—tai labai gerai sugalvota—"padaryti netinkamais žmogaus vartojimui!..."

Staiga lengvas šešėlis, Romos sutemų dovana, pasirodo delegatų akyse. Trys grafai ir baronas apie ką tai susimąstė. Galbūt jie prisiminė Dissel kaimą?.. Ten alkani žmonės suvalgė dvėselieną. Veltui dvėselieną liejo žibalu, žmonės neišsigando blogo kvapo. Ar galima garantuoti, kad jie nepuls ant kviečių, stropiai denaturuotų su pagelba kazino, kad nepradės atiminėti iš kiaulių madną ėdalą, kad jie neįneš į trečios ir ketvirtos tarptautinių konferencijų darbą betvarės?.. Juk tie žmonės vis dar mano, kad duonos pasaulyje permaža, kad duonos netenka jiems, jie nežino, kad duonos perdaug, kad duona perdaug pigi, kad duona reikalinga sunaikinti.

Praeina dar viena diena. Delegatai geria lengvą romišką vyną. Jie nuilsusiai dūsauja. 146 delegatai. Kalbos, komisijos, pranešimai. Šiandien išstoja Rumunijos atstovas p. Madgearu. P. Madgearu—žemdirbystės ministeris. Jis žino, kaip išgelbėti pasaulis. Reikalinga organizuoti reklama. Reikia reklamuoti duoną, kaip reklamuoja kitas prekes. Tegu valgo piliečiai daugiau duonos. Teišmoka duoną valgyti tie laukiniai chiniečiai. Amerikiečiai senai suprato: "reklama—prekybos varyklis. Jeigu galima reklamuoti likerius arba filmas, kodėl gi nereklamuoti duoną?..."

Vėl mėlynuoja Romos sutemos. Delegatai išsiskirsto. Naktis žada stebuklus. Vieton žvaigždžių virš pasaulio užsidega ugninės raidės: "valgykit duoną! gardi duona! balta duona! soti duona!" Štai Berlyno sienos apsikloja afišomis: "valgykit duoną iš Manitobos smulkiųjų kvietinių miltų!" Nordene auga minia. Jie sutinka. Jie eina. Jie reikalauja—taip, taip, štai tos pačios iš Manitobos!... Kažkas išmušė stiklą—telefonas, policija, du sunkieji automobiliai. Tai komunistinė provokacija!... Jūs turbūt užmiršate, kad dabar pasaulinis krizis!... Dovanokite, bet kas ta Manitoba? Kanada? Štatas? Duona? O bedarbiai?.. 6,000,000 bedarbių?... Mes jau sakėme: valstybė—tai ne pavargėlių prieglauda! Mes turime sumažinti bedarbiams pašalpas. Tenevalgo!... Kumščios. Šauksmai. Šūviai. Tada pasigirsta lengvas, beveik nežemiškas pokšėjimas. Tai ne Romos cikados. Tai geležis. Kruppas, šneider, škoda, jie taipgi žino, ką reiškia teisingai pastatyta reklama!

Virš Mančesterio šviesos transparantai: "Valgykite baltą duoną!" Kaip ugnių gyvačių kamuolys, šliaužia Menilmontanu elektriniai kaspiniai: "Duona tvirtina muskulus!" Lakūnai apiberia Chinus, kaip sniegas lapeliais: "Jūsų išsigelbėjimas duonoje!" Rėkia garsiakalbiai Ispanijos miestų aikštėse: "Duona—štai gyvenimo pagrindas!" Šaukia kunigai, advokatai, žurnalistai: "duonos! tikrai duonos! greičiau—duonos!"

Atsakan riečiasi alkanieji. Jie griebia akmenis nuo grindinio. Jie daužo kepyklų iškabas. Jie taipgi rėkia "duonos!" Jų milijonai. Jie nori sudraskyti pasaulį.

Bet tai tik šešėlis, tikrai lengvas Romos sutemų šešėlis. Atsisotėja konferencijos pirmininkas; pajuokiančiai merkdamasis jis dėkoja p. Madgearu už jo įdomų pranešimą. Dar vienas pranešimas. Dar viena rezoliucija. Šnabžda lapai. Skaitlinės nemažėja, jos spiegia ir kvatoja, jos vartos tarp peleninių, jos kutena 146 delegatų ausis.

Tiberio pakrante eina Vengrijos delegatas baronas Georgij Pronai. Su neapykanta žiūri jis į kepyklų vitrinas—duona, visur duona!... Duriniai, jie nesupranta, kad duonos perdaug!... Prie barono selina šešėlis. Tai vulgarinis Romos sutemų šešėlis.

—Duokite, dėl dievo, duonos!...

Išgirdęs pažįstamą žodį, baronas Pronai pasipiktinusiai atsikrato. Argi jo dalykas gelbėti šešėlių? Jis gelbsti Vengriją ir pasaulį. Jūs sakote—"duona"?... Bet mes jau nutarėm—sunaikinti! Denaturuoti! Atiduoti kiaulėms!

Tada grafo sankeleivis, amerikietis žurnalistas, nusišypso:

—Mister Legg į tai nusišypso sprandą—dalykas tame, kad kiaulės turi savo skonį!..

* * *

Ligi karo Rusija kasmet išveždavo 40,000,000 kvintalų kviečių. Europiečiai su apetitu valgė rusišką duoną, ir didžiulė žalia dėmė geografiniam žemlapyje jų vaizduotėj nenoroms rišosi su braškančia šviežiai iškepta duonos pluta.

Po trisdešimties mėnesių karo Rusijoje neteko duonos. Ties kepyklom kabojo auksiniai krinkeliai, bet duonos kepyklose nebuvo. Ties kepyklomis stiro alkanos eilės, ir čia po auksiniais krinkeliais, 1917 m. vasario mėn., prasidėjo revoliucija. Ji prasidėjo iš šauksmo: “duonos!”

Karas tęsėsi—prieš revoliuciją išstojo vokiečių generolai ir Londono biržininkai, francūzų socialistai ir japonų Samurajai, čekų savanoriai ir Afrikos vergai. Kraštas buvo išgriautas ir nuasintas. 1921 m. buvo sausros metai. Pavolgyj buvo badas. Žmonės mirė namuose ir gatvėse, uostuose ir stotyse. Europiečiai skaitė apie žmogėdiškumo atsitikimus ir, žiūrėdami į didžiulę žalią dėmę, jie daugiau nemanė apie duoną. Buvo nustatyta, kad Rusija—tai bado kraštas.

Nepaklusnus kraštas pradėjo atsistatyti. Valstiečiai numetė nuo pečių šautuvus. Laukuose pasirodė varpos. Kepyklose pasirodė duona. Ilgus metus žmonės gaudavo į dieną asmušką juodos lipos duonos. Laimingieji gavo po svarą—duona buvo laimės matas. Kada kepyklose atsirado tikrosios bulkos, žmonės gatavi buvo jas sveikinti kaip karo laimikius—revoliucija nugailėjo.

Praėjo dar keletas metų. 1930 m. SSRS buvo geras derlius, ir 1930 metų rudenį SSRS išvežė užsienin 22,000,000 kvintalų kviečių. Europiečiai sumišusiai žiūrėjo į nelauktą dovaną. Tai buvo jų sena pažįstama—“arnautka”, bet po penkiolikos metų nesimatymo jie jos nepažino. Pasaulyje buvo per daug kviečių. Keletas grūdelių pervirš atrodė katastrofa. Kas jeigu didžioji dėmė apsidengs dirvomis? Juk tai šimtai milijonų kvintalų!..

Sovietų atstovai pardavinėja kviečius pasaulinėmis kainomis. Tai buvo labai žemos kainos—Amerikoje gulėjo 300,000,000 bušelių kviečių, ir niekas negalėjo sulaukyti kainų kritimą. Krizis virto “pasauliniu”. Šimtai milijonų žmonių kentėjo nuo šimtų milijonų bušelių. Ką reikėjo kaltinti? Misterį Hooverį ar misterį Leggą? “Farm Board” ar “Wheat Pool”? Dreifusą ar Bunge? Farmerius ar biržą? Argentiną ar

Australiją? Kapitalizmą ar likimą? Ministeriai, diplomatai, politikai sumišo—šimtai milijonų reikalavo atsakymo. Tada kaltinimas buvo surastas—tai “Sovietų dumpingas”!

Sir Henri Deterding grūmėsi su amerikiečiais. Naftos buvo daug, ir naftos kainos krito. Sir Henri norėjo gauti Sovietų naftą ir sutriuškinti amerikiečius. Kada jis suprato, kad Sovietų nafta ne jam, jis pradėjo rėkti apie Sovietų dumpingą. Kodel Baku gamina naftą? Tik-tai kad pražudyti gerą Henri!

Ivar Kreuger norėjo gauti sovietų apušės. Bet Sovietų Sąjunga gamino iš apušių degtukus, ir ji nenorėjo paklausti degtukų karaliaus reikalavimų. Tada Ivar Kreuger pasipiktino: Sovietų degtukai—tai yra dumpingas! Sovietų atstovai—nedoringi žmonės! Tarp dviejų anafemų prasižengėliam sovietam Ivar Kreuger paspėdavo tai padirbti iždininko parašą, tai nuvalyti balanso nulių.

Sovietinis dumpingas virto nuodingu mikrobu—juom paaiškina dabar visas spėjamas epidemijas: pasaulis raižosi karštyje, pasaulis tinsta iš bado, pasaulis klieđa. Kada iškankinti žmonės klausia: “Kodel mes mirštame?”—jiems atsako: “Tai sovietų dumpingas”.

Pasaulyje šimtai milijonų bušelių neparduotų kviečių. Farmeriai aria laukus. Juo daugiau jie dirba, juo aiškiau jie sunyksta. Net kiaulės kreipia šnipes nuo užkeiktų grūdų. Tada laikraščiai pradeda su neapykanta šaukti: “Kaip drįsta Rusija išvežti duoną?...” Rusija turi badauti, o Rusija tuo laiku parduoda duoną—22,000,000 kvintalų. Tai du kart mažiau to, kiek Rusija išveždavo prieš karą. Bet kam prisiminti skaitlines? Žurnalistai nepamena, kiek kvintalų Rusija išveždavo prieš karą. Už tai jie gerai pamena, kiek jiems atleista svarų, dolerių arba frankų.

Paskui žurnalistus išstoja diplomatai. Juo mažesnis aviganis šuo, tuo jis razgesnis. Jungtinės Valstybės tyli. Prašo žodžio Bulgarijos atstovas p. Mollov. Bulgarijai parduodavo duoną graikam, bet graikai dabar perka Amerikos kviečius. Vargas Bulgarijoje auga. Valdžia sušaudė dešimtis tūkstančių valstiečių. Milionai vienok paliko, ir milijonai badauja. P. Mollov, atstovas pasileidusių oficerių ir vagiliaujančių valdininkų, išstoja Ženevoje su kaltinimo aktu:

—Sovietų Respublikų Sąjunga praktikuoja dumpingą. Būtų Sovietų prekybos atstovai privatūs asmenys, juos senai būtų nuvedę į kalėjimą. Deja, tarptautiniuose santykiuose dorovės taisyklės nevisuomet pildomos! Kiekviena valstybė nori pirkti prekes pigiau. Bet palau-

kite — po žemės ūkio dumpingo ateis pramonės dumpingas. Aš galiu pareikšti, kad Rusijoje gaminama tiek žemės ūkio mašinų, jog greitai laiku tos mašinos bus išmestos tarptautinėn rinkon už pusę kainos...

Rumunai, serbai, vengrai su užuojauta atsidūsta—turtingi europiečiai niekaip nenori padėti tiem biedniem giminiečiam. Francūzai kalba apie “Dunojaus Federaciją”, Tautų Lyga kalba apie “ekonominį teisingumą”. Bet kol diplomatai kalba, pirkliai ir malūnininkai perka kviečius. Vakar jie pirkė Kanados “manitobą”, rytų pulsas ant sovietų “arnautkos”. Veltui p. Mollov taip gražbylingai kalba apie “dorovės taisykles”,—pirkliai tiki tik gerai prekei ir prieinamai kainai—tokia dorovė pirklio, tokia dorovė ir to pasaulio, kurį gina p. Mollov, kaip gina liustras trapezą ir pono namo linksmybę būdoj šalanti, blogai maitinami, pikti šunes.

Juodųjų jūrų uostuos krauja kviečius. Dar metus atgal SSRS įveždavo duoną. Dabar garlaivis po garlaivio išplaukia su auksiniu kroviniu. Sėjos plotas didėja. Krašte, kuris iš tolo menamas tuščia žalia dėmė, klajoklių, sniego ir stepų kraštu, įsiveisė pavojingi žvėrys—tai ne meškos, dargi ne bolševikai—tai traktoriai ir kombainai. Motorai sukaupai kvėpuoja ir pasaulis klausosi šio kvėpavimo: su kiekvienu atsikvėpimu auga bėda—vis daugiau ir daugiau darosi pasaulyje duonos. Sujaudinta Kanada. Bailiai dairiasi tolimoji Australija. Argentina įsiutus. Ką jie daro, tie bepročiai rusai?... Pakol mes tariamės, kad kaip nors sunaikinti kviečius, jie užsėja vis naujus ir naujus plotus. Jie nori maitinti kviečiais ne kiaules, bet žmones! Mes prakeikiam traktorius, pats drąsiausieji iš mūs pataria atiduoti mašinas sulaužymui. O jie tuo tarpu išleidžia į savo platumas ordas baisių motorų. Reikia juos į protą atvesti! Pažaboti! Sunaikinti!...

SSRS delegatai pakviesti tarptautinėn konferencijon Romon. Europa meldžia Ameriką: “Sėkit mažiau!” Amerika piktai atsako: “Valgykit daugiau!” Delegatai jokiū būdu negali susitarti. Tada visi pradeda žvalgytis į ilgo stalo kraštą: “Tai jis?...”—“Taip, taip, jis!...” Tai ne šiaip sau delegatas, tai SSRS delegatas. Ne bėda, kad jis kuklus ir tylus, kad jį vadina ne “jūsų didenybė”, ne “ministeri”, bet “profesor”, arba dar prasčiau “p. Kricman”.—Tai atstovas to krašto, kuris pasiryžo pražudyti pasaulį.

Argentinios delegatai prikašioja už tai, kad Argentina niekaip nenori sumažinti pasėlių plotą. Argentinios delegatas, respublikos pasiuntinys, jo didenybė don Fernando Perez savo laiku

paveda pasikalbėjimą kiton temon: Jūs užmiršote — štai priešas! Don Fernando Perez nekalba apie “dumpingą”—jis pripažįsta, kad Sovietai parduoda kviečius Chicagoj ir Liverpooly nustatytomis kainomis. Jis nekalba apie poetinę legendą, pagal kurią rusų valstiečiai—vergai ir kviečiai, jų surinkti, negali būt vartojami kraštus, panaikinusiuos vergiją. Ne, don Fernando Perez gatavas nusilenkti prieš sovietų tvarką. Jis susijaudinęs kalba apie sistemą, kuri panaikino tarpininkus. Jis žiūri į reikalą gana bliviai:

—Tiktai pertraukimas prekybos sutarčių parodys tiem kraštams, kurie perka Sovietų duoną, kad jiems kur kas naudingiau atsikratyti nuo panašių lygtuvių!

1921 metais Sovietų respublika blaškėsi tife ir alkanam karštyje. Aplink jos rubežius stovėjo sargybiniai. Jie nepraleido nei žmonių nei krovinių. 1932 m. Argentinios respublikos pasiuntinys jo didenybė don Fernando Perez siūlė 44 kraštų delegatams vėl apsupti nepaklusnų kraštą geležiniu žiedu. Bet dešimtis metų neveltui praėjo: Sovietų respublika suspėjo atsikvėpti ir apsirūpinti inventorium. Keturiasdešimt keturi kraštai suspėjo susipažinti su kriziu.

Delegatai, pritardami plojo karštai don Fernando kalbai, bet daugelis iš jų, ką plojo, po valandos mandagiai klausinėjo SSRS delegatus, kokiomis būtent sąlygomis Sovietai parduoda kviečius? Vienas kraštas buvo gatavas apgauti kitą. Vienas kraštas norėjo parduoti Sovietam traktorius, kitas norėjo pirkti iš jų “arnautką”. Tarpe šių konkurentų, nesugebiančių tarpusavyj susitarti, sėdėjo tylūs ir gana kuklūs žmonės—jie atstovavo čia ne tik didelę žalią dėmę, ne tik milijonus kvintalų kviečių, jie atstovavo naują pasaulį, tą, kuris turi panaikinti seną pasaulį.

Tą dieną, kada užsidarė tarptautinė konferencija, kolektyve “Ivašev” išvažiavo darban traktorius. Traktorius ramiai perrėžė ežes. Pamatę tai valstiečiai aiktėlėjo iš baimės—jie dar tikėjo į paprastos ežios šventenybę. Vakare seniai atnešė kuolelius ir susmeigė juos į tas vietas, kur pirmiau buvo ežios. Vaikiniai ryte išrovė iš žemės kuolelius. Tai tęsėsi tris dienas. Ketvirtą dieną seniai suprato, kad jų tikėjimas užmuštas ir kad jų gyvenimas baigtas.

Tarptautinės konferencijos delegatai ginčinas apie prekybos sutartis ir apie muitus. Jie dar tvirtai tiki jėgai tų rubežių, kurie skiria valstybes. Bet sunkus Sovietų traktoriaus kvėpavimas kartais įsiveržia į salės tylą.

Vienas delegatas sako kitam:

—Mes norėjom badu užmušti Rusijos revoliuciją, ir mes pralošėm. Dabar Rusijos revoliucija eina prieš mus. Ji nori mus užmušti duona. Per penkerius metus Sovietai išveš 100,000,000 kvin-talų...

Abu bailiai mirksi.

* * *

Mašinos moka kulti ir austi, nutekinti plo-niausias laikrodžio mechanizmo dalis ir megsti margus kilimus. Mašinos gamina drednautus ir vestuvių žiedus. Mašinos moka daug ką daryti, mąstyti mašinos, vienok, nemoka. Mąstyti turi kaip ir pirmiau žmonės, bet žmonės užmiršo mąstyti. Jie nežino, kiek hektarų užsėti kvie-čiais, o kiek kukuruzais. Jie nežino, kaip pa-skirstyti surinktus grūdus. Jie užverčia pasaulį prekėmis, kurias niekas nepajėgia pirkti. Tada jie įtikinėja, jog krizis įvyko dėl to, kad pasaulyje perdaug daiktų, puikių ir prieinamų namų. Jie sako tai nesišypsodami, alkanų, basų ir be-namių tarpe. Jie sako tai, ir visame kame jie apkaltina mašinas.

Washingtone susirenka pasitarimui dėl klau-simo apie perėjimą palaipsniui prie rankų darbo. Įteikūs filozofai ir rašytojai tuoju imasi darbo. Kaip puikus artojas su jo primityve žagre! Kiek poetiško senobinėj vergystėj! Paskui prasi-deda proza. Didžiojoje Britanijoje laivų statytojai susijungia mašinų panaikinimui. Paskui laivų statytojus plieno liejimo trestas siūlo fabrikų savininkam parduoti inventorių sulaužymui. Veltui Ženevoje diplomatai tariasi apie tankų panaikinimą. Tankai nebus panaikinti. Nauji viduramžiai pakeis dievo griausmą sintetiniu azotu, o marą—bacilų kultūra. Bet žmonės jau pradėjo naikinti ramiąs mašinas. Nežinodami, kaip apsiginti krizio, jie teisia mašinas. Mašinos nuteisiamos mirtina bausme, o darbininkai—ka-torginiams darbams.

Farmeriai parduoda puikius traktorius, ir pa-kerėtus kombainus. Jie taip svajojo apie šias mašinas! Jie grožėjosi jomis parodose. Jie klausėsi gražbių komm-vojažerių, kurie jiems siūlė aukso kalnus. Jie laiku pirkto mašinas. Jie surinkdavo po 25 kvintalus nuo hektaro. Jie dirbo juokaudami,—senobinį sunkų darbą pakei-tė piknikai,—jie išvažiuodavo į darbą, berūpes-tingai švilpaudami fokstrotą. Už juos dirbo mašinos. Bet šie laukiniai vergai pasirodė kaprisni. Jie nenori girdėti apie pasaulinį krizį. Kaip ir seniau jie reikalauja benzinos. Jie ryja benzi-ną, nemanydami apie tai, kad kviečiai dabar nie-kam nereikalingi. Tai—klastingi ir atkaklūs vergai. Ir farmeriai atiduoda traktorius už gra-

šius. Jie perkasi senobinį kuiną. Jie imasi arklo. Jie slenka paskui arklą. Jie grėbsto varpas šakėmis. Jie kilnoja sunkius kultuvus. Jie dabar panašūs į nelaimingus Vengrijos arba Bulgarijos valstiečius. Veltui dirbo mokslininkai ant motoro vidujinio sudegimo, veltui buvo pa-statyta Harvesterio ir Fordo fabrikai, veltui prisisapnavo Amerikos ir Kanados farmeriams sapnas apie lengvą ir puikų darbą, apie malonias baisenybes, kurios pačios ir aria, ir sėja, ir kerta. Sapnas pasibaigė. Kaip kada tai, karštą dieną teka prakaitas artoju per veidą ir atmintyje niuriai kibžda biblinio prakeiksmo žodžiai: "Iš prakaito savo valgysi duoną tavo!..."

Tuo laiku kitam gale pasaulio valstiečiai pa-lieka arklus, dalgius ir kultuvus. Su baime ir su viltimi jie žiūri į gaujas užjūrinių žvėrių—tai pirmi traktoriai, kurie ardo žemę, pilną gyvų syvų ir mirusių legendų. Sovietų Sąjungoje daug juodžemio. Riebi žemė lepinasi saulėje. Jon smenga mašinų plienas. Žemė dreba, leipsta ir apsisvaisina. Nustebusiai valstiečiai krapšto pakaušius. Mašinos pasirodo sugabios tikriem stebūklam—tai ne abejotini pataikūnai ir ne vagiliaują vienuoliai. Toli nuo Manitobos ligi Kubaniaus! Tarpe jų ne tik dešimtys tūkstančių kilometrų, tarpe jų penkiolika metų revoliucijos. Amerikoje mašinos smarkiai veisėsi, nežinodamos nei skaičiaus nei įstatymo. Tai buvo ištikrųjų laukiniai žvėrys: išspradžios jie maitino žmones, paskui jie pradėjo juos naikinti. Sovietų Sąjun-goje mašinos davėsi žmonėms nepaprastai. Delei šitų mašinų žmonės valgo pusbadžiai ir nešioja praplyšusias kelines. Žmonės gyvena viena sva-jone—sukūrti mašinų padermę. Kiekviena mašina gimsta kančiose ir su įkvėpimu, kaip poema. Mašinas apskaičiuoja daug anksčiau, negu jos gimsta.

Išspradžios mašinas išsirašinėjo iš Amerikos. Tam, kad apmokėjus šias mašinas, žmonės ma-žiau valgė duonos. Jie papildė perdaug lako-niškus pietus gausiomis, kaip ateitis, svajonėmis. Jie kirtu mišką, išgavo naftą, medžiojo žvėris, gaudė stūrius, jieškojo platiną ir smaragadą, jie dirbo nenuleisdami rankų. Jie dirbo dėl vieno, kad įsigijus tas mašinas. Jie pastatė fabrikus, kad pas save gaminus tuos traktorius. Jie padalino kraštą į dalis: tiek tai asmenų, tiek tai mašinų, tiek tai grūdų. Jie pristatė geleži-niam tabūnam (arklių bandos) vadą, kurį va-dina "planu."

1924 metais SSRS visai nebuvo traktorių fabrikų. Sovietų Sąjunga pirkto Amerikoje 2,650 traktorių—tai pasirodė nepanešamų nuostolių ir

nematytų laimėjimų. 1928 m. pirmi Sovietų fabrikai pagamino 21,115 traktorių. 1931 m. SSRS buvo 200,000 traktorių. Traktorius gamina Charkove ir Stalingrade, Leningrade ir Čeliabinske. 1932 m. Sovietų fabrikai turi išleisti 80,000 traktorių ir 28,000 kombainų. Traktoriai dirba Sibire ir Kazakstane, Kaukaze ir Tolimuose Rytuose. Buvo "šyvis," valstiečių pasitenkinimo matas, arklys kaip arklys. Vieton arklio dabar atsirado "arklių jėgos." 1931 metais SSRS žemę apdirbinėja du milijonai "arklių jėgų."

Farmeris John Smith apsirengęs miestieškai, jo šėpoj yra keletas puikių kaklaraiščių—tai atminimas pirmąsias gerovės. Ant lentynos—apdulkėjęs gramafonas. John Smith dar atmena moderniškų fokstrotų motyvus. Bet niuriai jis seka paskui arklą. Jis pardavė traktorių ir pirkto arklį. Jis šluosto dryžuotu rankovgaliu kaktą ir piktai keiksnoja: jis nepratęs sunkiam darbiui. Jam ne galvoj kaklaraiščiai ir gramafonai. Jis nešvilpauja fokstrotų. Jis, tylėdamas, eina paskui žagrę. Jis eina, paskui sustoja ir keikia.

Kolektyvas "Ivaševo." Senka Golubev, šypsodamas, išveda pasaulin naujutėlį traktorių. Jis pasiryžęs pakalbėti su juom iš tikros dūšios, kaip kalbėjo jo tėvas su bėriu "Vaska." Golubevas neturi nei kaklaraiščių nei gramafono. Jis dainuoja častuškas ir tose častuškose dar girdisi pirmųjų metų pramuštagalviškumo ir ilgėsio. Bet jis pilnas naujo nesuprantamo džiaugsmo. Seniams traktorius—tai velnias. Jie liūdnai žiūri į laukus—kviečiai kyla sutartinai. Bus geras derlius. Vagonai su auksiniu kroviniu pasileis į miestus, tuos miestus, kur vieni žmonės sugalvoja "planus," o kiti gamina tas paslaptingas mašinas. Senka Golubev linksmas. Jis linksmas delto, kad jis daro duoną ne makleriams, ne turtuoliams, ne prekymečių pirkliams su puikiomis barzdomis ir su menkutėmis sielukėmis, ne, jis daro duoną visiems.

Visų pasaulio miestų kepyklų languose gražuojasi duonos. Jos įvairios formos ir įvairių iškepimų, bet jos visos gali pasotinti. Ties visų pasaulio miestų kepyklų langais slankioja alkanieji. Jie skundžiasi arba barasi. Jie kalba įvairiomis kalbomis, bet visi jie nori valgyti.

1932 m. rugpjūčio 2 d. ant kampo Kapucinių bulvaru ir Danų gatvės du policininkai retėžiais surakino prasikaltėlį. Šis prasikaltėlis nieko neužmušė, bet prasikaltimas jo visgi didelis, jis norėjo valgyti, ir jis pavogė duonos. Atsitiko taip: iš kepyklos žmogus išvežiojo bulkas, ilgas

braškančias bulkas. Jis užėjo kieman. Gatvėje pasiliko vežimėlis su bulkomis. Ar gi galima palikti be apsaugos tokį turtą?... Pro vežimėlį ėjo bedarbis. Jis norėjo valgyti. Jis ilgai žiūrėjo į duoną. Duona buvo auksinė, kaip laimė. Jis priėjo arti prie vežimėlio. Jis pajuto stebėtiną šviežiai iškeptos duonos kvapą. Apie šį kvapą taip poetingai rašė Mussolini. Bet alkanas žmogus nežinojo Mussolinio raštų. Jis nežino, kad duoną reikalinga gerbti. Jis nežinojo taipgi, kad duonos pasaulyje perdaug, kad diplomatai ir chemikai laužo galvas, kad kaip nors sunaikinus atliekamą duoną. Jis nieko nežinojo. Jis manė duona tam, kad žmonės ją valgytų, ir jis labai norėjo valgyti. Neiškentęs, jis atsilaužė pusę bulkos ir metėsi už kampo. Tada prie jo pribėgo du policininkai ir įsikibo į jo rankas. Vienas iš policininkų išėmė retėžius. Prasikaltėlį nuvedė į komisariatą. Tai buvo Paryžiaus centre, greta su moderniškais krautuvėmis ir puikiomis kavinėmis. Kavinėse sėdėjo lošikai, tie, ką lošia už papigintus kviečius, makleriai ir žurnalistai. Jie gėrė trejankinės del apetito. Vienas iš žurnalistų, pamatęs, kad prasikaltėlį nuvedė į komisariatą, susijaudinęs pasakė: "Po velnių del svoro duonos..." Jis gatavas buvo supykti ir ant policininko ir ant pasaulio. Bet ūmai jis susigriebė,—buvo daili vasaros diena,—ir, jau šypsodamas, jis tarė draugui: "Beje, tu skaitei, kad Romoj atsidarė tarptautinė duonos paroda?..."

Romoj išstatyti duonos pavyzdžiai. Jie slėpingi ir puikūs, kai senobiniai drožiniai. Į juos žiūri mokiniai ir diplomatai, žiūri ir žiovauja. Be abejo duona—tai gyvenimo pagrindas, bet visa bėda tame, kad duoną niekam nereikalinga... Laikraščiai praneša, kad numatomas vėl puikus derlius. Tai paskutinis lašas!... Duona pūsta ultra moderniškuose elevatoriuose, senose klėtyse—jos perdaug. Žmonės miršta badu—jie neturi duonos.

Tyli žemė, sena, pagudrėjus, sočiai įtręšta Europos žemė, purūs Kanados dirvonai, vos paliesti pirmų traktorių, įniršus ir nekantri Argentinos žemė, kukli ir primani Australijos žemė. Tyli viso pasaulio žemė. Ši žemė derlinga ir nelaiminga. Ji prakeikta visų už tai, kad ji duoda duoną. Ji mėgina šypsotis kūdikišku plėšinio žalumui. Ji bando paguosti žmones varpų auksu. Ji daro tai, ką gali: ji augina duoną.

Širdyse žmonės surenka tą duoną. Jie degina ją. Jie pūdo ją aruoduos. Jie meta ją kiaulėms. Jie nenori duonos. Tuo tarpu telkiasi tamsūs šešėliai ties kepyklomis, jie tankėja, auga, jų vis

daugiau ir daugiau. Jie gerai žino, kas tai yra "duona mūsų visų dienų!" Bet jie nešnabžda: "duok." Kam prašyti? Nieks neduos jiems duonos. Jie pasiims duoną, arba jie numirs. Gėsta miestų žiburiai, kyla paryčio rūkas. Aplink—žemė, ta žemė, kurią žmonės kadaise vadino "motina," kurion jie guldė ir mirusius žmones, ir gyvus grūdus. Žemė rūko apsupta. Ji tyli. Ji suraižytą į dalis, į dvarus, į farmas, į hektarus. Ant jos auga duona, ir štai ta duona nie-

kam daugiau nebereikalinga. Žmonės negali ją pasidalyti. Vieni miršta iš perteklio. Kiti delto, kad jie neturi nė plutos. Saulė teka. Rūkas prasmegęs ružava banguojančia šviesa. Prasideda nauja diena, bet ji nežada nė džiaugsmo, nė ramybės. Prakeikta ši žemė. Prakeiktas žmogaus darbas. Prakeikta, tris kart prakeikta žmogiška duona.

Iš rusų kalbos vertė Džugas.

DARBO RŪMAS

(Pagal A. Pomorskį, muz. A. Turenkovo.)

Ant tamsių kapynų, iš Praeities puzro,
 Iš juoko ir ašarų, slėgusių mus,—
 Mes, išdidūs, statom,—didingai mes statom,—

Budrumas mus kelia. Galingos mūsų rankos.
 Mes mokam statyti, nors tol da diena:
 Ir plyta ant plytos,—ir plyta ant plytos,—
 Štai kyla po sienai siena...
 Mes statom sau Darbo Namus.

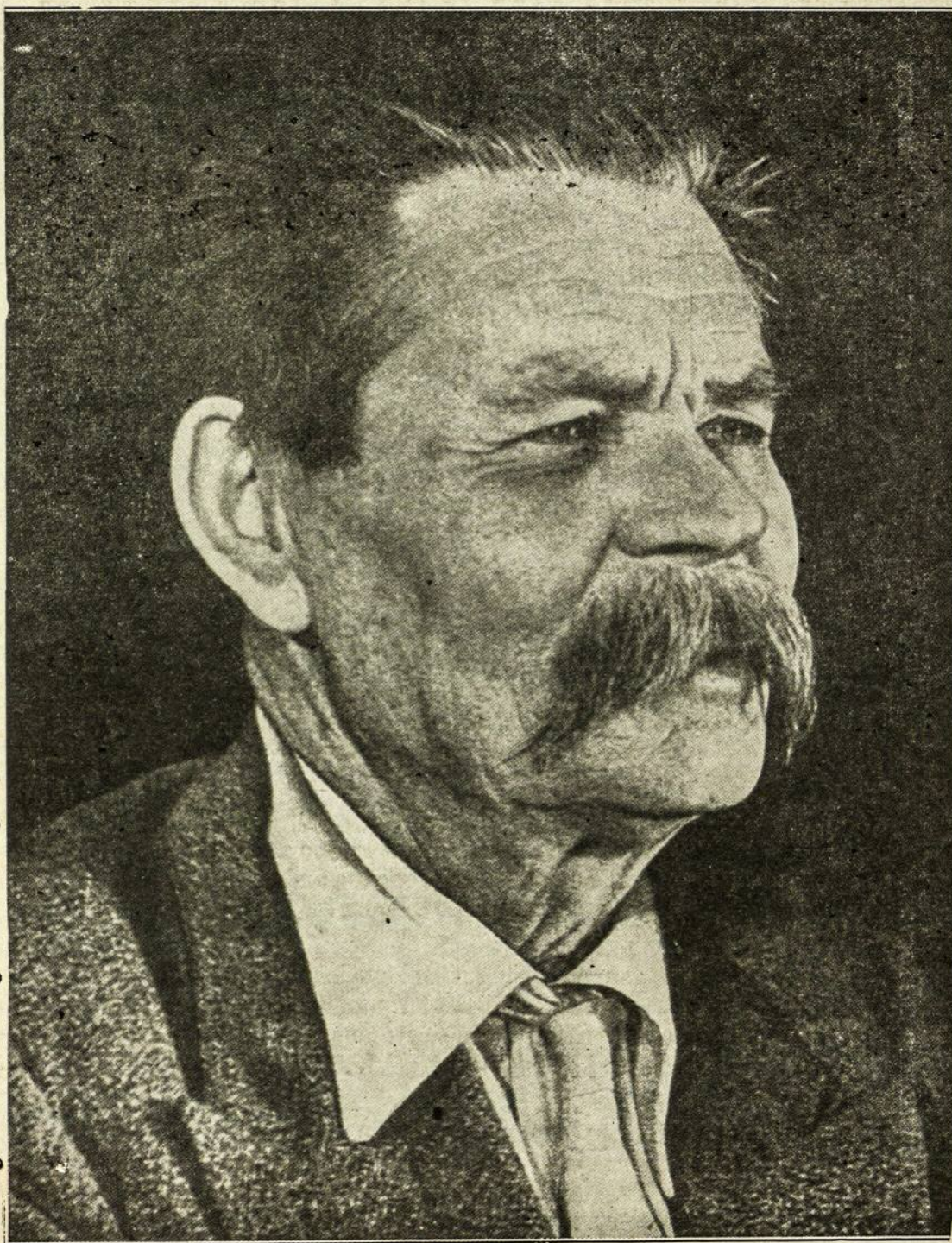
Virš mūsų apniukę teniūkso dar skliautai...
 Kovoje suklupo ne vienas iš mūsų'...
 Didingai mes statom,—mes, išdidūs, statom,—
 Mes statom sau Darbo Rūmus.

Pakils jie migloje naktužių tyliųjų,
 Kaip saulė, nuskaidrins likimo takus!
 Kaip plieno kariauna, retėžius nubloškę,
 Mes einam į Darbo Namus!

Drąsiau gi, drauguži, slogučio nebojės!..
 Ir, kas tu nebūtum, su mumis skubėk...
 Ir, jei tu tiki į aušrinę rytojaus,
 Kertinį štai akmenį dėk!...

Ant tamsių kapynų, iš dulkių Senovės,
 Iš kraujo ir ašarų, plovusių mus,—
 Mes, išdidūs, statom,—mes, išdidūs, statom,
 Mes statom sau Darbo Namus.

Jonas Kaškaitis.

MAKSIM GORKIJ

Apie Proletarinę Literatūrą

MAKSIM GORKIJ

(Žiūrėk "Šviesos" num. 4, 1934 m.)

NOVELĖS apie šnipus (de-tektyvus) šiandien dar vis labiausiai mėgiamos Europos socialiai pavalgusių žmonių. Kadangi šitos rūsies novelės gerokai persisunkusios ir per pusiau badaujančius žmones, tai šis faktas ir parodo, kodėl taip lėtai plečiasi juose klasinis sąmoningumas. Šitos novelės sukelia skaitytojuose prijaunimą mitriems vagišiams, išplečia juose troškimą užsiimdinėti vagystėmis,—išpasalinėmis individualių kovomis prieš buržuazinę nuosavybę. Parodydamos, kaip žemai buržuazija įvertina darbininkų klasės gyvenimą, šitos novelės, be to, prisideda prie padidėjimo žmogžudysčių ir kitokių kriminalysčių. Ta meilė, kurią Europos filistoriai rodo novelėms apie šnipus, yra iliustruojama ir tuo dideliu skaičiumi autorių, novelių ir jų nepaprastu prasipletimu.

Vakarų buržuazinėje literatūroje turi būti atžymėtos dvi rašytojų grupės. Viena iš jų garbino ir linksmo savo klasę. Tos rūsies rašytojai yra: Trollope, Wilkin Collins, Bradon Marryat, Jerome Paul de Kock, Paul Feval, Octave Feuillet, Ohnet, Georg Samarov, Julius Stinde ir šimtai jiems panašių. Visi šie rašytojai yra "geri buržuazijai," prasto talento, bet apsukriai gudrūs ir tušti, panašiai, kaip jų skaitytojai. Kita rašytojų grupė labai maža ir susideda vyriausiai iš žymiausių kritiškoje realizmo ir revoliucinio romanticizmo kūrėjų. Jie visi yra jų klasės skaitomi prasižengėliai ir "sūnais paklydėliais", buržuazijos nuskriausti ponai arba smulkio-

sios buržuazijos vaikai, išėję iš glaudžių savo klasės gyvenimo apystovų. Šitos europinių rašytojų grupės knygos yra dvigubos ir neginčijamos mums vertės, pirma, kaip literatūriniai veikalai, savo technikos atžvilgiu, ir, antra, kaip dokumentai, nušviečią buržuazijos plėtotės ir griuvimo veiksnį. Kalbami dokumentai, sukurti šitos klasės prasižengėlių, kritiškai vaizduoja josios gyvenimą, tradicijas ir darbus.

Darbo Žmogus Yra Tikrasis Mūsų Knygų Herojus

Gilioje senovėje buvo laikai, kuomet rankpelnių žodiška meninė kūryba tarnavo vieninteliu jų prityrimu organizatorium, ikūnytoju idėjų paveiksluos ir kolektyvio darbo energijos vartotoju. Mes turim suprasti tai. Mūsų šalies (Sovietų Sąjungos) tikslas yra lygus kultūrinis švietimas visų individualų; tikslas supažindinti lygiai visus savo narius su mūsų darbo laimėjimais ir pasiekimais, trokštant pakeisti žmonių darbą į gamtos pajėgų tvarkymo meną. Mes daugiau-mažiau žinome veiksnį ekonominio ir, tuo būdu, politinio žmonių į luomus pasidalinimo. Veiksny, kuriuo buvo paveržtos žmonių darbo teisės, turi daug artimumo su jų mąstymu. Kuomet pasaulio dalykų supratimas patapo užsiėmimu kunigų, jie sumonopolizavo tai tiktai sau, metafiziškai aiškindami gamtos reiškinius darbo žmonėms. Šis kriminalinis veiksnys, išskirias ir pašalinąs milijonus žmonių nuo pasaulio reiškinių supratimo, prasidėjęs senovėje ir besitęsias iki mūsų

laikų, privedė prie to, kad šimtai milijonų žmonių, paskirstyti į rases, tautas ir tikybas, pasi-liko giliausiam tamsumui, baisiam intelektualiskam aklume, visokios rūsies prietarus ir prietartyse.

Nuvertusi kapitalizmą visoje caristinėje Rusijoje, atidavusi politinę galią į rankas darbininkų ir valstiečių, organizuodama laisvą beklasę draugiją, Komunistų-Leninistų Partija, darbininkų ir valstiečių galė Sovietų Sąjungoj, pastatė savo tikslu dirbti nenuilstamai, kad išliuosuoti darbo žmones iš tos ilgos senos ir istoriniai atgyvenusios kapitalistinės kultūros priespaudos, kuri dabar aiškiai atidengė visas savo nuodėmes ir savo kūrybinį nepajėgumą (inpotenciją). Tiktai išeidami iš šito didžiojo tikslo mes, ištikimi Sovietų Sąjungos rašytojai, turime svarstyti, įvertinti ir organizuoti mūsų veiklą.

Mes turime suprasti, kad būtent tiktai masių darbas, vyriausias kultūros organizatorius ir kūrėjas visų idėjų, yra mūsų žinojimo šaltinių; taipgi Markso-Lenino-Stalino mokymai, kurie mūsų laikais mokina visų kraštų proletarus persiimti revoliucine savo teisių gynimo sąmone, gi mūsų krašte kelia darbą į pajėgą, kuri tarnauja pagrindu mokslo ir meno kūrybai.

Norint, kad mūsų darbas būtų pasekmingas, reikalinga suprasti ir gerai suvirstinti tasai faktas, jog mūsų tėvynėje, visuomeniškai suorganizuotas pusiau mokančių skaityti ir rašyti darbininkų ir primityviškų val-

stiečių darbas sukūrė laike labai trumpo 10-ties metų laikotarpio nepaprastas vertybes ir apginklavo šalį apsigynimui nuo priešų puolimų. Teisingas šito fakto supratimas parodys mums kultūrinę revoliucinę jėgą to mokymo, kuris suvienija visą pasaulio proletariatą.

Mes visi—rašytojai, fabriku darbininkai, kolektyviai fermeriai—dar vis dirbame prastai ir nebepajėgiame pilnai užvaldyti viso to, kas buvo mūsų pačių sukurta. Mūsų dirbančiosios masės dar vis mažai supranta tai, kad jos dirba niekam kitam, kaip tiktai pačios sau. Ši sąmonė reiškiasi visur, bet dar vis neprasiveržė į galinę ir linksmybės pilną liepsną. Bet niekas negali liepsnoti, iki nepasiekia nubrėžtą laipsnį ir niekas iki šiam laikui nebepajėgė taip puikiai pakelti tą darbo energijos laipsnį, kaip Partija, suorganizuota Vladimiro Lenino genijališkumu, ir vadovaujama mūsų šių dienų Partijos vado.

Mūsų krašte, Sovietų Sąjungoj, neturi rasti joki dirbtiniai žmonės. Kiekvienas pilietis turi plačiausią laisvę išplėtoti savo galimybes, gamtos apdovanojimus ir talentus. Tiktai vieno dalyko reikalaujama iš individualo: būk ištikimas savo nusistatyme linkui didvyriško darbo, kuriančiojo beklasinę visuomenę.

Mes gyvename laikotarpyj, kuomet senas gyvenimas yra iš pat šaknų keičiamas, laikotarpyj, kuomet žmonės kyla savęs pagarba, kuomet žmonės supranta, kad jie yra jėga, kuri ištikrųjų keičia pasaulį. Daugelis juokiasi, kuomet jie skaito apie žmones, pakeitusius savo pavardes, kaip, pavyzdžiui, Svinuškin, Sobakin, Popov, Kuteinikov, Sviščov, ir tam panašiai, į Lenski, Partizanov, Dodov, Stoliarov, Novyj ir tam

panašiai. Nėra iš ko juoktis, kadangi tai parodo augimą savęs pagarbos žmonėse, kurie atsisako nešioti vardus arba pavadinimus, pažeminančius juos apie jų tėvų ir protėvių vergišką praeitį.

Daugelis Kalbų, Bet Viena Ideologija

Toliau, aš skaitau reikalingu pabrėžti, kad Sovietų literatūra yra ne tiktai rusų kalbos literatūra; tai visos Sovietų Sąjungos literatūra. Kadangi mūsų seserų respublikų rašytojai skiriasi nuo mūsų tiktai kalba, gyvena ir dirba šviesoje ir ita koje tų pačių idėjų, vienijančių viso kapitalizmo pasaulio sušaldytus darbo žmones, tai aišku, kad mes neturim teisės ignoruoti tautinių mažumų literatūrinių kūrinių tiktai todėl, kad mes esame skaitlingesni. Meno vertė nematuojama kiekybe, bet kokybe. Jeigu mes praeityje turėjome didįjį Puškiną, tai nereikia, kad armenai, gruzinai, totoriai, ukrainai ir kitos tautos negali duoti didžiausiųjų literatūros, muzikos, tapybos arba architektūros maestrų. Neturi būti pamiršta tai, kad plačioje plotmėje Sovietų Sąjungos greitais tempais atgema visa masė darbo žmonių "teisingam ir žmoniškam gyvenimui," laisvai naujos istorijos kūrybai, kūrybai socialistinės kultūros. Mes jau matome, kad juo toliau tas žengia pirmyn, juo galingiau šis procesas atidengia galimybes ir talentus, paslėptus masėse, 170 milijonų žmonių.

Reikalinga savikritika, draugai. Mes dirbame priešakyje proletariato, kuris vis labiau patampa apsišvietusiu ir betarpiškai stato didesnius reikalavimus mūsų menui, ir bendrai su tuo, mūsų visuomeniškam užsilaikymui.

Mes esame rašę ir rašome daug apie filisterizmą, bet fi-

listerizmo ikūnijimas neduodamas vienam asmeny, vienam pavydale. Bet jis turi būti išreikštas kaip tiktai būtent viename asmenyje ir taip pilnai, kaip pasauliniai Fausto, Hamleto ir kitų tipai kad buvo sukurti.

Partijos literatinė vadovybė turi būti apvalyta nuo visokių filisterizmo įtakų. Partijiniai žmonės literatūroje turi būti ne tiktai ideologiniais mokytojais, organizatoriais viso pasaulio proletariato energijos galutinai kovai už jojo laisvę, bet Partijos vadovybė turi parodyti moraliai autoritetinę jėgą. Ši jėga turi virš visko įnešti į rašytojus kolektyvės atsakomybės sąmonę už viską, kas jų tarpe atsitinka. Su visu jų talentų įvairumu ir betarpišku augimu skaičiaus naujų, talentingų rašytojų, sovietinė literatūra turi būti suorganizuota kaipo vieningas kolektyvas, kaipo galingas socialistinės kultūros ginklas.

Sudaroma rašytojų sąjunga ne tiktai tam, kad fiziniai surišus plunksnos artistus, bet kad šis profesinis susivienijimas galėtų padėti jiems suprasti jų kolektyvę jėgą ir nušviesti, pilniausiai galimu aiškumu, skirtumus jų kūrybos tendencijų ir suderinančiai suvienyti visus siekimus toje vienybėje, kuri vadovauja visą darbą, kuriantį šalies energiją.

Klausimas čia yra ne tas, aišku, kad apriboti individualinę kūrybą, bet kad priduoti tai kūrybai plačiausias tolimesnės plėtotės galimybes.

Pasiekimai

Tiek daug kalbėjęs apie trūkumus mūsų literatūroje, aš priivalau atžymėti josios gerąsias puses ir pasiekimus. Čia ne vieta ir ne laikas parodyti tą besimetantį į akis skirtumą tarpe Sovietų ir Vakarų literatūros.

Šį svarbų ir didelį darbą atliks dalinai draugas Radekas savo visapusiame pranešime. Aš tik-tai pasakysiu, jog aišku kiekvienam neprietartingam teisėjui, kad mūsų literatūra pralenkia Vakarų literatūrą savo temomis. Taipgi aš noriu priminti, kad daugelis mūsų rašytojų Vakaruos yra įvertinami labiau, negu savo tėvynėje. Aš kalbėjau pilnu balsu ir smagiai apie mūsų literatūros pasiekimus 1930 metais straipsnyje, atspausdintame leidinyje "Apie Literatūrą," pp. 52-54, ir taipgi daugelyje kitų straipsnių tam leidinyje. Nuo to laiko praėjo keturi įtempto darbo metai. Ar šis darbas leidžia man iškelti mūsų literatūros pasiekimus? Augštas eilės knygų įvertinimas, kurį suteikė mūsų skaitytojai, darbininkai ir kolektyviai valstiečiai, leidžia man tą padaryti. Šitos knygos jums žinomos ir tuo būdu aš neįvardinsiu jų, bet tikrai pasakysiu, kad mes jau turime sąlydžią rašytojų grupę, kurią galima pripažinti kaip vadovaujančią grupę mūsų beletristikoje.

Ši grupė suvienija talentiškiausius Partijos rašytojus su nepartiniais žmonėmis ir pastarieji patampa "susovietizuoti" ne tikrai žodžiais, bet ir darbais, vis daugiau ir daugiau persiimdami bendru universaliu pajutimu apie didvyrišką mūsų Partijos darbą ir darbininkų ir valstiečių Sovietų galia.

Reikia turėti galvoj, kad, apskritai, ėmė šimtą metų, skaitant nuo pabaigos 18-to šimtmečio, rusų buržuazinei literatūrai prasimušti į gyvenimą ir išplėsti tam tikrą įtaką į jį. Sovietų revoliucinė literatūra pasiekė tai į 15-kos metų laikotarpį.

Nebuvo ir nėra tokios valstybės pasaulyje, kur mokslas ir literatūra naudojasi tokia draugiška pagelba, tokia priežiūra pakėlimui meno ir mokslo, profesionalės kvalifikacijos darbininkuos. Ne tikrai Visa-Sąjunginės Bandomosios Medicinos Institutas ir Literatūros Universitetas iškelia šitą pagelbą ir nubrėžia darbo liniją.

Proletarų valstybė turi išmokinti tūkstančius puikių "kultūros maistrų" ir "dvasios inžinierių." Tai reikalinga, kad atgauti visai dirbančiųjų žmonių masei teisę vystyti savo mintį, talentus ir galimybes, nuo kurių jos buvo atskirtos visam pasaulyje. Šis pasibrėžimas deda ant mūsų, rašytojų, griežtą atsakomybę dėl mūsų darbų ir mūsų visuomeninio užsilaikymo.

Sovietinių Rašytojų Sąjunga suvienija 1,500 narių, tai reiškia, vieną rašytoją 100,000 skaitytojų. Tai nedaug, atsime-nant, kad Skandinaviskas pus-salis pradžioje šito šimtmečio turėjo vieną rašytoją 230 skaitytojų. SSSR gyventojai be-tarpiškai ir beveik kiekvieną

dieną parodo savo talentus. Tas, tačiau, nereiškia, kad mes greit turėsime 1,500 genijališkų rašytojų. Sapnuokim tikrai apie 50. Kad neapsigauti, planuokime turėti penkis genijus rašytojus, o 45 aukštai talentuotus. Manau, kad to pradžia užteks. Kiti rašytojai bus žmonės, kurie neužtenkamai kreipia dėmesio į realybę, prastai suderina savo medžiagą ir neatsargiai ją apdirba.

Prie to skaičiaus reikia pridėti šimtus kandidatų į rašytojų sąjungą ir taipgi šimtus rašytojų, gyvenančių visose mūsų respublikose ir provincijose. Šimtai jų rašo ir tūlų darbą jau yra atspausdinti. Aš manau, kad mūsų krašte randasi apie 10,000 jaunų žmonių, kurie bando dirbti literatūroje. Aišku, ateities Literatūros Universitetas negalės apimti nei vieno šitos armijos dešimtadaliu.

(Kaip jau pereitam "Šv." num. buvo atžymėta, ši Maksimo Gorkio prakalba, pasakyta Sovietų Sąjungos rašytojų suvažiavime, rugpjūčio mėnesį, 1934, yra labai sutrumpinta; faktinai, iš jos paimta tikrai kai kurios dalys, kurios mums išrodė svarbesnės už kitas. Visa Gorkio prakalba, tačiau, nepaprastai gili ir reikšminga. Draugai, vartoja anglų arba rusų kalbas, gali ją gauti atskiruose leidiniuose ir ten pilnai pasinaudoti.—Red.)

TURĖK VILTIES

Tai kas, kad saulė ir nespindi,
Kad slepiasi ji už debesų,—
Turėk vilties—įspins ji rytą,
Nebus tau sieloje tamsu.

St. Jasilionis.

1933.

Lietuvių Tautinis Fašizmas Lenkijoje*

K. MATULAITYTĖ

LIETUVIŠKOS buržuazinės partijos kaip Lietuvoj, taip ir lenkų okupuotose vietose daug kalba apie "Vilniaus" klausimą". Jų veikime "Vilniaus klausimas" užima ne paskutinę vietą. Ypač apie tai daug kalba ir rašo lietuviškos buržuazinės partijos lenkų okupuotose vietose. Kad laikyti lietuvių darbo mases savo įtakoj, tos partijos visokiais būdais išnaudoja tautinius tų masių jausmus. Kunigai ir mokytojai, literatai ir partijų vadai—visi jie tautiškume mato savo pamatinį įrankį kovoj už mases. Va, kodėl mes, kalbėdami apie lietuvių tautinį fašizmą Lenkijoje ir jų organizacijas, visų pirma prisiminsime tuos įvykius, kurie privedė prie dalies Lietuvos teritorijos okupavimo.

1920 m. spalio 7 d. lietuviai su lenkais Suvalkuose pasirašė sutartį apie demarkacinės linijos nustatymą, apie karo stovio panaikinimą. Vilnija gi turėjo likti Lietuvai. Vienok, sekančią dieną generolas Želigovskis pakėlė "maištą" ir spalio 9 d. užėmė Vilnių. Tautų Lyga ir atstovų taryba faktinai lenkais Vilniaus užgrobigumą sankcionavo. Iki 1927 m. Lietuva skaitė save karo stovyje su Lenkija, o ši paskutinė neslėpė savo noro okupuoti visą Lietuvą. Šių dviejų šalių santikiai ypatingai paaštrėjo 1927 m. ir buvo arti to, kad pereiti į atvirą karinį

susirėmimą. Užinteresuota tai-koj Sovietų Sąjunga išstojo su nota ir, ačiu tam, Lenkija priversta buvo pareikšti, kad ji pasižadą "pilnai pripažinti ir gerbti Lietuvos Respublikos nepriklausomybę ir teritoriją". Lietuva gi iš savo pusės pareiškė, kad ateityj ji neskaito save karo stovyje su Lenkija. Įvykusios po to tarp Lietuvos ir Lenkijos visokios derybos iki šiol jokių rezultatų nedavė. Tokiu būdu ir po šiai dienai tarp Lietuvos ir Lenkijos normalių santykių nėra.

Šitie štai tarp abiejų valstybių santikiai ir paliko savo žymę Vilnijos buržuazinių lietuviškų organizacijų veikime.

Viso Lenkijoje priskaitome apie 100 tūkst. lietuvių, gyvenančių daugumoj Lietuvos-Lenkijos parubežėj — švenčionių, Ašmenos, Braslovo, Vilniaus, Trakų, Gardino, Lydos, Suvalkų apskrįčiuose. Šitie visi apskričiai labai atsilikę ūkio srityj. Stambios pramonės čion visiškai nėra. Vienok, dėka ilgame-tiniam kapitalizmo vystymuisi, diferencijos procesas valstiečių tarpe ganėtinai išsivystęs. Vienoj pusėj neskaitlinga buožija ir miesto buržuazija, buržuazinė inteligentija (daugumoj mokytojai) ir kunigai, o kitoj pusėj daugumas gyvenančių Lenkijoje lietuvių tai kaimo ir miestelių darbo žmonės. Štai tas lietuvių darbo mases lietuvių tautinis fašizmas stengiasi laikyti savo įtakoj. Jisai joms giria fašistinę nepriklausomą Lietuvą, idealizuodamas ją, platin-

damas darbo masių tarpe iliuzijas, daeidamas iki stačiai ciniško pareiškimo taip vadina-mam kairiam demokratiniam laikraštyj "Vilniaus žodis", 1934 m. balandžio 10 d. No. 6 — "kad dėl darbo žmonių menko politinio susipratimo, tuo tarpu Lietuvoj geriaus ir būti negali." Savo keliu fašistinė Lietuva išnaudoja Vilniaus klausimą tam, kad savo šalyj atitraukt darbo masių atydą nuo klasinės kovos, platinant jų tarpe tautinius jausmus ir auklėjant jas šovinizmo dvasioj.

Lietuviškos buržuazinės organizacijos Vilnijoje be atodairos yra Vilnijos prie nepriklausomos Lietuvos prijungimo šalininkėmis. Tas prijungimas Vilnijos prie Lietuvos duotų jiems galimybę ne tik apskritai eksploatuoti darbo mases Vilnijoje, bet eksploatuoti jas beto dar ir per savo lietuvišką valstybinį aparatą, užimant jame tas šiltas vietas, kurios dabar užimtos lenkais.

Vilnijos lietuvių buržuaziniuose laikraščiuose girdisi daug skundų ir rūpesčių dėl lietuvių buržuazinės inteligentijos ateities. "Vilniaus Rytosius" nuo 1934 m. liepos 7 straipsnyj, "Baigiame diskusijas", rašo: "Einas mokslus Vilniaus krašto lietuvių jaunimas iš tiesų rimtai yra susirūpinęs tuo netolimos ateities klausimu... Diena dieneon aiškėja, kad veikiančių Vilniaus krašte lietuvių draugijų ir organizacijų veikimo akiratis siaurinamas ir jos prie geriausių norų neišgalės

* Tilps Baltarusių Mokslo Akademijos leidinyj "Politinės Partijos Lenkijoje."

duoti darbo visiems lietuviams inteligentams... Antras pragyvenimo šaltinis gali būti valdžios, savivaldybės ar ir privaatinės įstaigos vietos... Bet šiuo metu stropiai sekama dirbančiųjų ne tik valdžios, bet ir savivaldybės įstaigose tarnautojų tautiniai nusistatymai ir stengiamasi juos pakreipti į žinomąją pusę." Ir tokių straipsnių Vilnijos lietuvių buržuazinėje spaudoje pasirodo nemaža.

Nereikia vienok manyti, kad lietuvių buržuazinės organizacijos ištisų prisirengę kovoti su lenkų fašistine valdžia. Savo kovoj už lietuviškas mokyklas, už lietuvių kalbą, bažnyčią ir t.t. lietuviški tautininkai-fašistai nei vienai sekundai neužmiršta apie tą trečiąją jėgą, kuri stovi už jų pečių ir kuri yra mirtinu priešu, priešu bendru ir lenkams-fašistams.

Delei to jie mokina plačias valstiečių mases kantriai kęsti socialį ir net tautinį prisilėgimą, būti paklusniems, stropiai prisilaikant "teisėtumo". Šiuo atveju charakteringi sekanti pamokinimai lietuvių tautiniai fašistinės spaudos Vilnijoje: "Mūsų nuomone, badaujantieji lietuviai ūkininkai turėtų nesėdėti ir netylėti", rašo "Mūsų Artojas", daugiausia prasiplatinusio, esančio tarytum oficialiu organu pamatinės lietuvių buržuazinės organizacijos Laikinojo Vilniaus lietuvių komiteto "Vilniaus Rytojaus" priedas. Ir toliau, pataręs padavinėti prašymus ir surašinėti badaujančias šeimas, tas pats laikraštis rašo: "Jei valsčių, apskričių savivaldybės ir badaujantiems šelpti komitetai į žmonių prašymus neatsižvelgtų, reikėtų rašyti prašymus į vaivadijas ir skųstis, kad provincijoje—šiuo reikalu nėra geros tvarkos". Komentariai čia nereikalingi. Prašykit-maldaukit, tik nekovo-

kit. Ir tas charakteringa dėl visų lietuviškų buržuazinių organizacijų Lenkijoje. Jos visos, ar tai radikalės ar klerikalės, vienodai mato savo pamatinį mirtiną priešą komunistų partijoj ir Sovietų Sąjungoj.

Delei to gi, kad sulaukyti lietuvių valstiečius, kurių tarpe yra didžiulis nepasitenkinimas savo padėčia dėl skurdo ir bado, nuo klasinės kovos ir revoliucinių išstojimų, lietuvių buržuazinės organizacijos naudoja du įrankius, iš vienos pusės—bažnyčią ir katalikų tikybą, iš kitos pusės—tautinę lietuvišką propagandą. Tai dvi srovės, linkui kurių lietuvių darbo masės turi sulig lietuvių tautinių-fašistų recepto, kreipti savo nepasitenkinimą, jieškoti nusiramimo jų nepakenčiamoj padėtyje ir išėjimo iš tos padėties.

Faktinai Lenkijoje yra dvi lietuviškos fašistinės srovės—dešinieji klerikalai "krikščionys demokratai" ir taip vadinami "kairieji-demokratai"—liaudininkai, nors formaliai jokių partinių organizacijų ir įstaigų mes ten nerasim. Pamatinų skirtumų tarp šių abiejų srovių nėra, ko net patys "kairieji" neslepia". Jokių partijų jų neturime, nesame visi vienuodu įsitikinimų ir pažiūrų, tai tiesa, bet kitaip jų ir būti negali, esame nekartą rašę, kad pažiūrų ir įsitikinimų suvienodinti, nors ir kažin-kaip norėtum, negalima, nes tai yra per daug individualus ir per daug subjektingas dalykas, o reikia pripažinti kiekvienam žmogui sąžinės ir įsitikinimų laisvę ir tada atviras kelias į bendrą tautos darbą." ("Vilniaus žodis" 12 No., 1933 m. liepos 20 d.) Arba dar: "Solidarizuojamės ir palaikome bendrus lietuvių tautos siekimus, norime, kad tas tikslas būtų atsiektas keliu. Šitie yra dėsniai, kurie visus mū-

sų krašto lietuvius jungia. Yra ir skirtumų, bet jie ne tokie dideli, kad dėl jų nebūtų galimas bendras darbas." ("Vilniaus žodis" No. 6, 1934 m., balandžio 10 d.). Ir vieni ir kiti ryškūs tautininkai (nacionalistai), abi pilnai pasiveda ir solidarizuojausi su fašistinės Lietuvos politika, vienok pas šias abi sroves yra ir nekuris darbo metodų skirtumas. Tuo laiku kai lietuviški klerikalai pamatiniai dirba per bažnyčią, pamatinis jų lietuvių darbo masių pritraukimo ir kvailinimo metodas yra katalikybė ir visokeriopas išvystymas kovos už lietuvių kalbą ir lietuvių kunigų bažnyčioje, už kryžių su lietuvišku užrašu kaimuose, lietuviai "demokratai" liaudininkai—faktinai palaikydami šią kovą, be to vartoja kiek daugiau socialės demagogijos.

Jų programiniame straipsnyje, "Mūsų nusistatymas ir siekimai"—"Vilniaus žodis" 6 N., 1934 m. balandžio 10 d.—mes randame sekantį: "Mes, neneigdami tikybės, nevarydami prieš ją jokios akcijos, gindami lietuvių katalikų tautines teises bažnyčiose, pripažįstame sąžinės ir įsitikinimų laisvę, nedraudžiame jaunimui laisvai ir visapusiskai lavintis, patariame tik žiūrėti į viską kritiškai, susipažinti su įvairių įsitikinimų mokslininkų raštais." Ir toliau: "Kovojame tik su tikybės išnaudojimu pašaliniais materialiniais tikslais, kas ryšku ypač mūsų krašte, kur lenkai kunigai daugelyje vietų žmonių tikybinius jausmus naudoja lietuvių ir gudų nutautinimo tikslams." Jų demagogijos pavyzdžiu gali būti jų anti-kapitalistinė frateologija: "Esame nusistatę prieš kapitalizmą, prieš darbo žmonių išnaudojimą. Privatinės nuosavybės tačiau neneigiame, nes nelaikome

žalinga tokią privatinę nuosavybę, kuria darbo žmonės neinaudojami.”

Pamatinė lietuviška tautiniai-fašistinė organizacija Lenkijoje yra Laikinas Vilniaus Lietuvių Komitetas. Jis buvo organizuotas 1919 m. pavasarį lenkų armijai į Vilnių įėjus. Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto, kaip būk tai turinčio atstovauti visą lietuvių visuomenę, nepartinės organizacijos iniciatorium buvo Mykolas Biržiška, buv. social-demokratas, dabar atviras lietuvių fašistas. Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto uždutys, sulig jo deklaracijos, sekančios: 1) Pilietinių ir tautinių lietuvių teisių gynimas per prašymus atatinkamose valstybinėse įstaigose ir suteikimas juridinės pagalbos; 2) lietuvių mokyklų globojimas; 3) lietuvių reemigrantų gynimas; 4) visų lietuviškų įstaigų globojimas, ir 5) visokeriopos lietuviams pagalbos suteikimas. Savo specialių įstatų komitetas neturi. Komitetas kasmet perrenkamas visų lietuviškų buržuazinių organizacijų Lenkijoje atstovais. Jis susideda iš 7 narių, kurie renka iš savo tarpo prezidiumą iš 4 narių. Komitetas randasi klerikalų,—lietuviškų krikdemų rankose. Laikinas Vilniaus Lietuvių Komitetas didelę rolę lošia lietuvių buržuazinių organizacijų gyvenime. Jo rankose esti gana didelės lėšos, kuriomis jis šelpia prigulmingas nuo jo lietuviškas organizacijas, jis taipogi skirsto stipendijas studentams. Ačiu tam, jis savo liniją praveda ir ekonominio spaudimo metodais, nepaklusnūs lieka be subsidijų. Pastaruoju laiku Laikinojo Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininku yra Kostas Stašys, krikdemas, namų savininkas.

Pamatinės masinės bazės su-

darymui, lietuvių tautinio-fašizmo organizacijos yra: lietuvių šv. Kazimiero draugija, “Ryto” draugija ir draugija “Kultūra.”

Švento Kazimiero draugija 1926 m. organizuota. Ji turi savo įstatus, savo skyrius provincijoje. Šioji draugija randasi išimtinai lietuvių klerikalų rankose.

Pamatinis tos draugijos darbas yra narių verbavimas ir rengimas jiems paskaitų, paskalbėjimų, bibliotekų, dramos ir choro ratelių, masinių vakarų, iškilmių visokių lietuviškų metinių sukaktuvių ir švenčių paminėjimui organizacija. Savo švietimo darbą draugija veda ryškioj tautiniai-katalikiškoj dvasioj. Draugija turi apie 400 provincijoje skyrių. Draugijos pirmininkas kun. Taškūnas.

Rimčiausioji lietuvių buržuazinė masinė organizacija yra kultūros ir švietimo draugija “Rytas.” Šioji draugija taipogi randasi išimtinai lietuvių kunigų rankose. “Ryto” draugija organizuota dar prieš karą, 1913 m. Vienu iš tos draugijos organizavimo iniciatorium buvo dabartinis Lietuvos prezidentas-fašistas Smetona. Ji buvo lenkų valdžios perregistruota 1920 m. Draugija “Rytas” veda kultūrinį švietimo darbą katalikiškai-tautinėj dvasioj. Beveik visos lietuviškos mokyklos, vaikų sodnai, visokie kursai, 2 gimnazijos, mokytojų seminarija užlaikomi “Ryto” draugija. Be to, toji draugija organizuoja provincijoje bibliotekas-skaityklas, su kurių pagalba ji veda kultūrinį-švietimo darbą masėse, organizuodama vakarus, pranešimus, paskaitas ir t. p. Vienoj Vilnijos vaivadijoje draugija turi apie 200 savo ratelių provincijoje. Draugijos pirmininkas kun. Čibiras.

“Ryto” draugijos iniciatyva

suorganizuota lietuvių mokytojų Lenkijoje Sąjunga, kurios įstatatai užtvirtinti valdžios buvo 1926 m. gale. Sąjunga praveda krikdemų liniją. Ji kasmet šaukia savo suvažiavimus. Tos sąjungos dėka “Ryto” draugija laiko mokytojus savo įtakoj ir veda savo katalikiniai-tautinį darbą.

Tarytum prieš pastatymui šioms dviem masinėms klerikalinėms organizacijoms, suorganizuota lietuvių švietimo draugija “Kultūra”. Ją vadovauja žinomas liaudininkas d-ras Alseika. “Kultūros” draugija organizuota 1927 m. Ši draugija, sulig savo ideologijos, gana artima liaudininkų-fašistinėms partijoms. Lenkų fašizmas bando panaudoti šią organizaciją savo įtakos į lietuvių darbo masės praplėtimui.

Be jau paminėtų organizacijų, lietuvių klerikalai turi dar visą eilę kitų organizacijų, apimančių visokius darbo lietuvių sluoksnius, iš kurių nurodysime sekančias:

1) Vilniaus lietuvių labdarybės draugija, organizuota 1914 m. kaip lietuvių draugijos nukentėjusiems nuo karo šelpti. Draugijos pirmininku nuo 1915 iki 1918 m. buvo Smetona, dabartinis Lietuvos prezidentas, pastaruoju laiku draugijos pirmininkas kun. Čibiras. Draugija užlaiko 6 moksleivių bendrabučius, vieną prieglaudą, 2 siuvimo dirbtuves, šaltkalvių, bat-siuvų ir dailių dirbtuves. Šios draugijos dėka, lietuvių klerikalai laiko savo rankose moksleiviją, ekonominiai prispausdami nepaklusnius. Tokiu būdu ši draugija yra demoralizacijos, demagogijos ir papirkimo įrankiu. Prie jos organizuojamos visokios badaujan-tiems gelbėti, nukentėjusiems nuo nederliaus ir t. p. Komisijos, kurios, numesdamos nuo-

Ką Davė Leninas Marksizmui, o Stalinas-Leninizmui?

G. STRELCOV

DEŠIMTS metų atgal*) mirė Leninas, „didžiausias marksistas mūsų laikų, gilus teoretikas ir sugabiausias revoliucionierius,” kaip sako Stalinas— („Apie Opoziciją,” 124 pusl.).

Mirė žmogus, kuriam priguli garbė sudaryme didelės Bolševikų Partijos, vadovas pirmosios pergalingos proletariato revoliucijos ir organizatorius naujo tipo valstybės—Sovietų valstybės. Kuo toliau atsitolina nuo mūsų tos dienos, kada visos žmonijos dirbantieji buvo sukratyti žinios apie mirtį savo didžiojo vado, tuo su didesne jėga atsistoja prieš mus milžiniška žmogaus jėga, su kurio vardu surišta visa nauja gadyinė—imperializmo ir proletarinės revoliucijos.

Leninas ne tik tai „atsteigė revoliucinį turinį marksizmo, užmūrytą oportunistų iš II Internacionalo”—rašo Stalinas, jis buvo ne tik tai geniališkas pasekėjas marksistinio mokymo,—Leninas buvo kartu ir tas geniališkas tęsėjas mokslo tėvų mokslino socializmo. „Tai reiškia, kad jis išplėtė toliau Markso-Engelso mokslą pritaikant (prilyginant) prie naujų išsivystymo sąlygų, pritaikant prie naujos kapitalizmo fazės, pritaikant prie imperializmo” (Stalinas—„Leninizmo Klausimai,” 263 pusl.).

Mokinimas apie imperializmą, kaip naują fazę kapitalizmo, puikiausias išplėtimas marksistinio mokymo apie proletaria-

to diktatūrą; atidengimas per Lenino Sovietų valdžios, kaip valstybinės formos proletariato diktatūroj; mokslas apie hegemoniją (vadovybę) proletariato ir jo talkininkus proletarinėje revoliucijoje; išaiškinimas nacionaliai-kolonialio klausimo; mokymas apie proletariato partiją,—štai svarbiausi mokslai iš to naujo, kuom Leninas praturtino marksizmo mokslą, kuom jis ginklavo proletariatą jo kovoje už įsteigimą proletariato diktatūros.

„Leninizmas yra ištisa teorija, prasidėjusi 1903 metais, perėjusi išbandymus trijų revoliucijų ir dabar einanti pirmyn, kaip kovos vėliava visa pasaulinio proletariato” (Stalinas. „Apie Opoziciją”, 121-122 pusl.).

Pasakytame toli neapibūdinama gigantiška Lenino rolė kovoje už pasaulinę proletarinę revoliuciją, kovoje už socializmą. Leninas išaiškino „klausimus apie formas ir būdus pasekmingo socializmo budavojimo periode proletarinės diktatūros” (Stalinas. „Leninizmo Klausimai,” 264 pusl.), ir paliko partijai ir darbininkų klasei planą socializmo budavojimui mūsų šalyje.

Prabėgo viso dešimts metų. Atsižvelgus atgal į praeitą kelą, Lenino subudavota partija su teisėtu išdidumu atžymi didžiuosius atsiekimus pravedime leninistinio plano.

Vienok partija ne tik tai įvykino praktišką Lenino mokymą, bet ir saugojo jį nuo revizijų iš dešinės ir kairės; ji pra-

turtino ir padaugino leninistinį palikimą, pakėlė revoliucinį Markso-Engelso-Lenino mokymą ant naujų, dar augštesnių laipsnių. Toji kova už išlaikymą ir padauginimą leninistinio palikimo tampriausiu būdu surišta su Stalino vardu.

Rolė draugo Stalino tolimesniame plėtime Markso-Engelso-Lenino revoliucinio mokymo ant tiek didelė, kad dabartiniu laiku negalima kalbėti apie leninizmą, neturint mintyje tą naują leninizmo plėtimą, ką davė draugas Stalinas, kaip negalima kalbėti apie marksizmą, nepriskaičius tą naują, ką davė Leninas išplėtime marksizmo. Nėra nei vieno iš kardinalių (pamatinių) klausimų proletarinės revoliucijos ir socializmo budavojimo, kuriais nebūtų Stalino įnešta naujų papildymų. Tas naujas pilnai rymo ant Lenino mokymo, bet tai yra tolimesnis išplėtimas leninizmo. Todel ne tik tai galima, bet ir turi būti kalbama apie stalininį periodą leninizmo išplėtime.

Didžiausiu pasitarinimu draugo Stalino pasaulinei revoliucijai yra pirmiausiai tas, kad jis pirmas ir vienintėlis davė platų leninizmo mokslo išdėstymą ir išplėstą ir naikinančią kritiką jo priešų.

Kada ne tik tai Trockis, kuris visada buvo leninizmo priešas, bet ir Zinovjevas, ir Kamenevas, skaitanti save dideliais Lenino pasekėjais, vienatiniais leninizmo mokslo dėstytojais, iškėlė, prisidengdami Leninu, sukilimo vėliavą prieš partiją, partija pasirodė prisirengusi

*Šis straipsnis parašytas 1934 metais—Vert.

sumuštą apjungtą opoziciją ne tik organizaciniai, bet ir teoretiniai, nes ji buvo apginkluota Stalino darbais, neturint čiais sau lygių pilnumoje ir teoretinėje gilumoje jo lekcijų, kaip tai "Apie Leninizmo Pamatų," arba geriausia įžanga prie knygos "Kelyje Linkui Spalio," po antgalviu "Spalių Revoliucija ir Rusų Komunistų Taktika," ir kitais darbais, numaskuojančiais menševistinį trockizmo pagrindą.

Kada Bucharinas išstojo su savo revizionišku dokumentu po antgalviu: "Politinis Lenino Palikimas," kuriame jis bandė savotiškai išdėstyti "Leninizmo Pamatų" ir tuom būdu sutvirtinti savo dešinę oportunistinę platformą, — partija pasirodė prisirengus, kad visiškai sumušti ir dešiniąją opoziciją, nes ji buvo teoriniai apsišarvavus, apart draugo Stalino darbų, nustatytų prieš trockizmą ir taip vadinamą "naują opoziciją," dar tokiais jo darbais, kaip VSKP XIV konferencijoje pranešimas, kuriame iškelta klausimas apie plėtimą metalurgijos, pranešimas VSKP XIV suvažiavime, kuriame teoriniai išdėstyta šalies industrializacijos programa, raportas VSKP XV suvažiavime, kuriame išplėsta žemės ūkio kolektyvizacija, "Pasiakalbėjimas duonos fronto klausimu" ir kitais.

Stalino "Leninizmo Klausimai" yra nepakeičiamas rankvedis, iš kurio mokiniams ir mokinsis teorijos, strategijos ir taktikos klasių kovoj už proletariato diktatūrą, už socializmą komunistai ir darbininkai visų šalių ir visų tautų.

Ypatingai didelė draugo Stalino rolė išaiškinime klausimo apie socializmo pergalę atskiroj vienoj šalyj.

Leninas, pamate jo išaiškinimo nevienodo kapitalizmo išsi-

plėtimo, iškėlė formulą: "Socializmas negali pergalėti tuom pat laiku visose šalyse. Jis pergalės pirmiausiai vienoje arba keliose šalyse, o likusios ant tam tikro laiko pasiliks buržuazinėmis arba pirmurbuazinėmis" (Leninas. Tomas XIX, 325 pusl.).

"Pergalingas proletariatas tos šalies, eksproprijavęs kapitalistus ir suorganizavęs pas save socialistinę gamybą, atsistotų prieš likusį kapitalistinį pasaulį, traukiant prie savęs pavergtąsias klases kitų šalių, sukeliant jų išstojimus prieš kapitalistus, išstojant, reikalui esant, net su karine jėga prieš eksploatatoriškas klases ir jų valstybes" (Leninas. Tomas XVIII, 232-233 pusl.).

Viename iš savo paskutinių straipsnių Leninas su nepaliekančiu abejonių aiškumu pareiškė: "mūsų šalyje yra viskas reikalingas ir pakankamame kiekyje del to budavojimo" (Leninas. Tomas XXVII, 392 pusl.), del socializmo budavojimo.

Kada draugas Stalinas iškėlė kaip vėliavą, kaip pamatinį punktą išplėtime darbo socialistiniame šalies perbudavojime tą leninistinį mokinimą, prieš jį ir prieš partiją išstojo Trockis, Zinovjevas, Kamenevas ir kiti su jais, kaltindami partiją "atsimetime nuo leninizmo," "tautiškame apsitvėrime," ir tam panašiuose mirtinuose griekuose.

Reikia pastebėti, kad pradžioje partijos kovos prieš opoziciją, aplinkui šį klausimą daugelis, net ne iš trockistų logerio, galvojo: socializmą budavoti reikia, bet kam "spėlioti" apie tai, ar galimas socializmo budavojimas atskiroje mūsų šalyje; lai tą klausimą išsprendžia istorija. Šiuose mąstymuose buvo charakteringas del tų

"empirikų" nedakainavimas visos revoliucinės teorinės svarbos del išsprendimo praktiškų uždavinių darbininkų klasės kovoje už pasiliosavimą. Žmonės nesuprato arba nenorėjo suprasti tą, kad jeigu teorija be praktikos tuščia, bereikšmė, tai ir praktika be teorijos akla, neturinti perspektyvų.

Draugas Stalinas pirmiausiai įrodė sprendžiamąją reikšmę klausimų apie perspektyvas socialistinio budavojimo mūsų šalyje. VSKP XV konferencijoje drg. Stalinas pareiškė: "Mes negalime eiti pirmyn, nežinant, kur reikia eiti, nežinantėjimo tikslo. Mes negalime budavoti neturint perspektyvų, be pasitikėjimo, kad, pradėję budavoti socialistinį ūkį, galime jį išbudavoti. Be aiškių perspektyvų, be aiškių tikslų partija negali vadovauti budavojimui" (Stenografinis nuorašas Sovietų Sąjungos Kom. Partijos XV Konf. 452 pusl.).

Dabar jau kiekvienam aišku, kokią sprendžiamąją rolę suvaidino teorija pergalingo socializmo atskiroje šalyje idejiniame apsišarvavime mūsų partijos, darbe mobilizacijos darbininkų klasės spėkų kovai už socializmo budavojimą mūsų šalyje, už komunizmo pergalę. Pasitvirtino Lenino mokinimas, jo žodžiai, pasakyti dar laike 1905 metų revoliucijos:

"Svarbu pasitikėjimas teisingu partijos pasirinkimu ir tas pasitikėjimas šimtariopai padidina revoliucinę energiją ir revoliucinį entuziazmą, tinkamą atlikti stebūklus" (Leninas. Tomas VIII, 96 pusl.).

Antra, drg. Stalinas teisingai pastatė pačią problemą, kas turėjo didelę reikšmę del teisingo tos problemos išsprendimo. Prieš supainiotus aiškinimus tuom klausimu Zinovjevo knygoje "Leninizmas," kurią opo-

zicionieriai skaitė savo rūšies „leninizmo evangelija“, drg. Stalinas pastatė tvirtą ir aiškų klausimą:

“Kada kalba: ar galima gi pabudavoti socializmą savo locomis jėgomis, tai tuom norima pasakyti: nugalimi priešingumai, esanti tarp proletariato ir valstiečių mūsų šalyje, ar nenugalimi?” (Stalinas. “Leninizmo Klausimai,” 120 pusl.).

Drg. Stalinas įrodė, kad tie priešingumai nugalimi, kad technikinis atsilikimas mūsų ša-

VALERIJAN KUBIŠEV, žymus revoliucionierius, senas bolševikas, narys Sov. Sąj. Kompartijos Politinio Biuro, numirė nuo širdies ligos sausio 25 d. Maskvoj.

lies nėra nenugalima kliūtis socializmo budavojime, kad, ant kiek kalba eina apie vidujinius priešingumus mūsų šalyje, išbudavoti socializmą be pagalbos iš lauko pusės galima; kad galutina socializmo pergalė rėmuose atskiros šalies negalima tik tada, kada nėra laidavimo nuo pavojingos karinės intervencijos, o todėl, ir grąžinimo senos tvarkos; kad dėl tokio laidavimo reikalinga pergalė proletariato eilėje kitų šalių.

Išbudavojimas socializmo mūsų šalyje “ne tik tai galimas, bet

ir reikalingas, ir neišvengiamas” (Stalinas. “Leninizmo Klausimai,” 172 pusl.).

Trečia, drg. Stalinas parodė milžinišką tarptautinę reikšmę sėkmingo socializmo budavojimo Sovietų Sąjungoje. Nors Leninas ir pabrėždinėjo, kad “dabar svarbiausį mūsų paveikimą į tarptautinę revoliuciją mes padarysime savo ūkio politika,” (Leninas. Tomas XXVI, 410-411 pusl.), trockiniai-zinovjevinė opozicija pačią mintį apie galimą socializmo pergalę atskiroje šalyje skaitė “tautiniu apsitvėrimu” ir marksizmo išdavyste.

Drg. Stalinas parodė, kad “ne tik tai Spalių revoliucija reikalauja pagalbos iš revoliucijos kitose šalyse, bet ir revoliucija tų šalių reikalauja palaikymo iš Spalių revoliucijos pusės tam, kad sutvirtinus ir varius pirmyn darbą nuvertimui pasaulinio imperializmo” (Stalinas. “Leninizmo Klausimai,” 102 pusl.).

“Pergalė revoliucijos vienoje šalyje, šiame atsitikime Rusijoje, yra ne tik tai produktas nevienodo plėtimosi ir progresyvio imperializmo irimo. Ji tuom pat kartu yra ir galimybė pasaulinės revoliucijos pradžia” (Stalinas, “Leninizmo Klausimai,” 99 pusl.).

“Pergalė revoliucijos vienoje šalyje yra ne patsai tikslas, o ir priemonė išplėtimui ir palaikymui revoliucijos visose šalyse” (Stalinas. “Leninizmo Klausimai,” 153 pusl.).

Atmetant galimybę pergalin-go socializmo budavojimo mūsų šalyje, paaukojant pergalėjusią revoliuciją Rusijoje pasyviai laukimui pagalbos iš lauko pusės, trockizmas parodė pilnutėlį nesupratimą to, kad proletarinė revoliucija savo charakteriu ir uždaviniais pama-

tiniai skiriasi nuo buržuazinės revoliucijos. Menševikiškas vyrvavimas pas trockistus šiuom klausimu pasirodė visoje jėgoje.

Tas skirtumas tarpe buržuazinės ir proletarinės revoliucijos aiškiausiai išdėstytas drg. Stalino darbe “Leninizmo Klausimai”. Vienas iš skirtumų yra sekamas:

“Pamatinis uždavinys buržuazinės revoliucijos yra tame, kad pagrobti galią ir panaudoti ją tikslams privatinės buržuazijos ekonomijos, tada kaip pamatinis proletarinės revoliucijos tikslas yra tame, kad pagrobti galią išbudavojimui naujos socialistinės ekonomijos” (Stalinas. “Leninizmo Klausimai,” 196 pusl.).

Iš čia seka, kad procesas sudarymo socialistinės ekonomijos yra aktyvus procesas, neišvengiamai prasidedantis po perversmo, nepakenčiantis jokio pasyvio laukimo, jokio atsidavimo likimui. Iš čia išplaukia, kad tie, kurie atmetė socializmo budavojimo galimybę savo šalyje, nusirito iki likvidatorių taškaregio: nereikėjo proletariatui eiti prie galios užgrobimo 1917 metais. Taip ir kalbėjo Zinovjevas ir Kamenevas prieš revoliuciją 1917 metais, kada jie aktyviai kovojo prieš Lenino kryptį, kad proletariatas užgrobų galią.

Reikia atžymėti, kad klausimą apie socializmo budavojimo galimybę atskiroje šalyje drg. Stalinas iškėlė dar 1917 metais, VI-tame partijos suvažiavime, atsakydamas į Preobraženskio pataisymą, kuris statė socializmo budavojimą Rusijoje priklausomybėje nuo proletarinės revoliucijos Europoje. Drg. Stalinas padarė sekamą labai svarbų pareiškimą:

“Nėra atimta galimybė, kad, būtent, Rusija bus šalimi, nutiesiančia kelią linkui socializ-

mo... Reikia atmesti atgyvenusį persistatymą apie tai, kad tik Europa gali parodyti mums kelią. Yra marksizmas dogmatiskas ir marksizmas tveriantis. Aš stoviu pastarojo pusėje” — (Protokolai RSDDP VI Suvažiavimo, 249 pusl.).

Tokiu būdu draugas Stalinas pasekmingiausiai išplėtė ir suvirtino pamatus leninistiniam mokymui apie galimybę socializmo pergalės atskiroje šalyje, atžymėjo sąlygas, reikalingas tai pergalei ir išvystė tą mokymą į gerai moksliskai paremtą teoriją.

Dabar kiekvienas mato, kad praktika, — tas vienatinis kūrėjas kiekvienos teisybės, — pilniausiai patvirtino teorijos teisingumą apie socializmo pergalės galimybę atskiroje šalyje. Ant patyrimų Paryžiaus Komunos Marksas pirmiausiai parodė, kad darbininkai gali valdyti šalį be kapitalistų pagalbos. Ant Sovietų Sąjungos patyrimų, “sutraukoje Penkių Metų Plano pasekmių, prieš veidą šimtų milijonų viso pasaulio darbininkų pirmu kartu žmonijos istorijoje praktikoje įrodyta galimybė išbudavimo socializmo vienoje šalyje”. — (Tezai Molotovo ir Kuibiševio Apie Antarą 5 Metų Planą).

Dabar kiekvienam matoma, kokių galingų faktorių plėtime pasaulinės proletarinės revoliucijos yra Sovietų Sąjunga.

Draugai Stalinui priklauso tolimesnis išdirbimas leninistinio plano išbudavime socializmo mūsų šalyje, išdirbimas formų ir metodų pravedimui to plano gyvenimui.

Čionai įeina, pirmiausiai, industrializacijos šalies planas ir apibūdindamas reikalingumo greitį jo tempų. Kada partija priėjo prie išsprendimo Lenino pastatyto uždavinio sudarymo

Sovietų Sąjungoje galingos mašinų dirbimo industrijos kaip vieno medžiaginio socializmui pamato; kada partijoje atsirado žmonių, kurie norėjo industrializuoti šalį nuo “drabužių” galo, drg. Stalinas davė partijai aiškų supratimą to, ką reiškia šalies industrializacija. “Ne kiekvienas gamybos plėtimas reiškia savyje industrializaciją. Industrializacijos centras, jos pagrindas, yra išplėtime sunkios pramonės (kūro, metalo, ir tt.), išplėtime galų-gale gamybos, gaminančios pramonės priemonės, išplėtime savos mašinų gamybos” — (Stalinas. “Apie Sov. Sąjungos Ūkio Padėtį”, 6 pusl.).

Aiškiausiai toji mintis buvo išreikšta užbaigos žodyje V.S. K.P. XIV suvažiavime:

“Paversti mūsų šalį iš agrarinės į industrialinę, galinčią gaminti savo jėgomis industriinius įrengimus, — štai kame branduolys, pagrindas, mūsų generalės linijos” — (Stenograma VSKP XIV Suvaž., 488 pusl.).

Čionai įeina ir planas kolektyvizacijos žemės ūkių ir likvidacija pamatine kolektyvizacija kulokų, kaip klasės. Kada partija ėmėsi už uždavinio Lenino pastatyto pavertimo mažų žemės ūkių, tos bazės, “kas valanda”, pagal Lenino išsireiškimą, gimdančios kapitalizmą, — ant bėgių didelių bendrų žemės ūkių; kada partijoje atsirado žmonės, kurie tame partijos darbe matė priešingumą Lenino obalsiui vienybės darbininkų klasės su valstiečiais, drg. Stalinas davė labai svarbų ir teorinių gilų pamatavimą socialistinio perbudavimo žemės ūkio reikalingumo. Šioje srityje ypatingai didelės reikšmės turi jo kalba Centro Komiteto plenumo, 1928 metais, lapkričio

mėnesį, “Apie industrializaciją šalies ir dešinįjį nukrypimą Rusų Komunistų (Bolševikų) Partijoje”, ir prakalba, sakytą konferencijoje žemės ūkio — marksistų, kurioje duota pamatinė kritika patsavimi vystymosi teorijai.

Tuose dokumentuose iškelta ir įrodyta negalimybė “ant ilgo laikotarpio baziruoti (laikyti) Sovietų valdžią ir socializmo budavimą ant dviejų skirtingų pamatų, ant pamato pačios stambios ir apjungtos socialistinės pramonės ir pamato pačio išskaldyto ir atsilikusio valstiečių žemės ūkio” (Stalinas, “Leninizmo klausimai”, 362 pusl.), nes tai kada nors turės pasibaigti visišku sužirimo viso liaudies ūkio” (Stalinas, “Leninizmo klausimai”, 444 pusl.). Tuose dokumentuose įrodyta neginčijamas reikalas socialistinio žemės ūkio perbudavimo. “Arba mes tą uždavinį išrišime, — ir tas galutinai pergalę užtikrins, arba mes nuo jo atsitrauksime, to uždavinio neišrišime, — ir tada grįžimas prie kapitalizmo gali tapti neišvengiamu apsiareiškimu.”

Tiems, kurie matė žemės ūkyje, tvėrime sovietinių ūkių ir kolchozų, nutraukimą leninistinio ryšio tarpe darbininkų ir valstiečių, Stalinas pilnai, atitinkamoje Lenino mokymo dvasioje, atsakė, kad susivienijimas darbininkų klasės su valstiečiais yra ne patsai tikslas, o priemonė atsiekimui mūsų pamatinio tikslo — panaikinimo klasių. “Bent kokis kitokis supratimas darbininkų ir valstiečių vienybės yra oportunizmas, menševizmas, eserizmas, — viskas, kas tik norite, bet tikrai ne marksizmas, ne leninizmas” — (Stalinas, “Len. Klausimai”, 323 pusl.).

(Pabaiga sekančiam numerij)

Ar Socialdemokratų Partija Kovoja dėl Socializmo?

Z. ANGARIETIS

NE tik nepartinių darbininkų eilėse, bet ir komunistų eilėse randasi pažiūrų, kad ne tik komunistai, bet ir socialdemokratų partijos kovoja dėl socializmo, ir tarp jų skirtumas yra tik kovos metodose (būduose). Iš tikrųjų gi toks manymas yra perdėm klaidingas. Pamatinis skirtumas tarp socialdemokratijos ir komunistų yra tas, kad socialdemokratija nekovoja dėl socializmo, kad jai nerūpi kapitalizmo nuvertimas ir socializmo laimėjimas, o komunistai kovoja dėl socializmo, kad kapitalizmą nuvertus per socializmą eit prie komunizmo. Socialdemokratijai rūpi ne socializmas, o kapitalizmas. Arba, geriau pasakius, socialdemokratijos socializmas—tai ne socializmas, o padailintas, šiek tiek reformuotas kapitalizmas. Prie socialdemokratijos „socializmo“ kapitalistai ne naikina, bet paliekami. Jei socialistai atsiduria valdžioj, tai jie ne naikina kapitalizmo, neatima iš kapitalistų fabrikus, bankus ir tt., bet stiprina kapitalistus ir padeda jiems naudoti darbininkus. Socialistai, būdami valdžioj, neliuosuoja kolonijų, bet stiprina jų pavergimą. Socialdemokratijai rūpi ne proletarinė diktatūra, kad jos pagelba galutinai užgniaužt ir panaikint kapitalistų viešpatavimą; jai rūpi remti buržuazinę diktatūrą, kad kapitalistai ilgiau galėtų viešpatauti. Vienok socialdemokratija negal atvirai pasisakyti už buržuazinės diktatūros rėmimą, negal atvirai pasisakyti už kapitalizmo rėmimą. Jiems rei-

kia gudriau prie klausimo prieiti, kitaip darbininkų nepatrauksi į savo pusę.

Kad geriau apgauti darbininkus, socialdemokratų partijos kapitalizmą vadina socializmu. Socialdemokratijos uždavinys skaldyti darbininkų klasę, kad daugiau darbininkų atitraukti nuo kovos dėl kapitalizmo nuvertimo. Darbininkų masės kapitalizmo laikais mato daug vargo ir noro jo atsikratyti. Socialdemokratijos pareiga prieiti prie tų darbininkų, prisitaikyti prie jų nepasitenkinimų ir organizuoti tą nepasitenkinimą taip, kad jis neitų prieš kapitalizmą. Todel socialdemokratų partijų vadams prisieina kalbėti prieš kapitalizmą ir kartu rūpintis, kad tie nepatenkinti darbininkai neitų į kovą prieš kapitalizmą. Socialdemokratai gudriai kalba prieš kapitalizmą ir daugelį nepatenkintų kapitalizmu darbininkų apgauna. Pastarieji tiki, kad socialdemokratija tikrai kapitalizmo priešas. Tuo tarpu socialdemokratų partijų vadai tiems apgautiems darbininkams vieton socializmo pakiša kapitalizmą. Darbininkai gi, kurie nueina paskui socialdemokratiją, jau nebeina griauti kapitalizmo, nors daugelis iš jų ir mano, kad jie griauja kapitalizmą. Toki apgauti darbininkai padeda socialdemokratijai kovoti dėl kapitalizmo paturėjimo, tik jau reformuoto ir pri dengto socializmo vardu.

Socialistai, būdami valdžioj, negriauja buržuazinės diktatūros, bet rūpinasi ją šiek tiek reformuoti, kad reformuotos bur-

žuazinės diktatūros pagelba galima būtų geriau darbininkus valdyti. Socialistai pasisako už šiek tiek didesnes laisves, kaip labiau reakcinės buržuazijos partijos, už parlamentarizmą ir panašius dalykus. Vienok, kada paaštrėja revoliucinė kova prieš kapitalizmą, kaip tuč tuojau tie reformuoto kapitalizmo šalininkai socialdemokratams lieka atviros ir žiaurios buržuazinės diktatūros šalininkais, kad jos pagelba greičiau revoliucinį judėjimą palaidot. Iš čia plaukia socialdemokratų vadų kontr-revoliucioniškumas ir jų fašizacija. Iš pradžių socialdemokratų vadų keitimasis į socialfašistus, o paskui persimetimas ir į atvirų fašistų eiles. Ir Vokietijoje ir kitose šalyse daug socialdemokratų vadų jau perėjo į fašistų eiles. Maža to. Visa eilė fašistų vadų—tai buvusieji socialistai, kaip ana Lenkijos Pilsudski seniau priklausė PPS-ui (Lenkijos socialistų partijai), Italijos Mussolini—seniau priklausė Italijos socialistų partijai.

Ar tik paprastose kalbose pasitaiko nuomonės, kad ir komunistams, ir socialdemokratams rūpi socializmas? Ne, ne tik paprastose kalbose,—tas pasitaiko ir spaudoj. Nors imam „Vilnies“ Nr. 249 (už 1934 m.). Tenai Laisvamanio straipsnyje: „Ar darbininkams reikalinga kovoti prieš tikybą (religiją)?“ skaitom: „Kas atsitiko Vokietijoje su socialistų mokslu, kurį skelbė virš penkiasdešimt metų? Turėjo didelę organizaciją, šimtus laikraščių, dabar visas

dingo. Kodel? Nes socialistų vadai, kaip ir liberališkai buržujai, norėjo turėti akly pasekėjų, o ne protaujančių minią... Jei-gu Vokietijos socialistai būtų tiek pastangų dėję naikinimui religinių prietarų, kiek kovai su kapitalistais, būtų išauginę protaujančių socialistų minią, o ne papūgų armiją, kurią taip lengvai Hitleris sunaikino." "Vilnies" redakcija šią vietą kritikuoja, bet neteisingai kritikuoja. "Vilnies" redakcijos pastaboj skaitome: "Vokietijos socialistai ne delto neįvykdė socializmo ir pažlugdė savo organizacijas, kad bažnyčiom pataikavo, bet del to, kad tuo būdu, kurį jie siūlė, negalima socializmo įvykdyti." Laisvamanis rašo, kad socialistai kovoja su kapitalistais, o "Vilnis" priduria, kad socialistų siūlomas kelias į socializmą negeras, nes jų, socialistų, keliu socializmo neįvykdysi. Vadinasi, ir Laisvamanis savo straipsnyj, ir "Vilnies" redakcija savo prieraše iš esmės daro tą pat pamatinę klaidą. Vienas ir kitas mato socialdemokratijoj kovotojus su kapitalistais.

Tuo tarpu pas Laisvamanį ne ta pamatinė klaida, kurią nurodo "Vilnies" redakcija, Laisvamanis ne tame klysta, kad jis klaidingai stato klausimą apie kovą su religija, ne tame, kad jis prie kovos prieina taip pat, kaip ir buržuaziniai laisvamaniai. Laisvamanis perdėm klysta klausime apie socialdemokratiją. Jam rodosi, kad jei Vokietijos socialdemokratai būtų kaip reikia vedę kovą su religija, bent taip, kaip jie, Laisvamanio žodžiais, veda kovą su kapitalistais, tai Vokietijos socialdemokratija būtų išaugusi į dar galingesnę partiją ir Hitleris nieko jai nebūtų padaręs. Vienok tame ir dalykas, kad Vokietijos (kaip ir kitų šalių) socialdemokratija neveda tos ko-

vos su kapitalistais, kad visai juos nuverst. Iš kitos pusės, jei socialdemokratija nestato sau uždavinio nuverst kapitalizmą, tai jie ir negal taip kovot su tikyba, kaip tą kovą turėtų vest komunistai. Jei socialdemokratija iš esmės už kapitalizmo paturėjimą, o tikyba irgi remia kapitalizmą, tai tikyba ne priešas socialdemokratijai. Todėl tas pats žmogus kartu gal būt ir socialdemokratas ir tikybos rėmėjas.

"Vilnies" redakcija ne tik nenurodė pamatinės klaidos pas Laisvamanį, bet dar ją pagilino, pasakydama, kad "tuo būdu, kurį jie (socialistai) siūlė, negalima socializmo vykdyti." Reikėjo aiškiai pasakyti, kad socialdemokratija jokių kelių nesiūlo socializmą vykdyti; ji siūlo vien būdus (kelius), kaip kapitalizmą stiprint ir apsaugot jį nuo proletarinės revoliucijos, reikėjo aiškiai pasakyti, kad socializmas pas socialdemokratiją yra vien skara kapitalizmo pridengimui. Reikėjo pridėti, kad Vokietijos socialdemokratija subyrėjo ne dėl to, kad ji blogai kovojo su tikyba, bet dėl to, kad ji paruošus dirvą fašizmui ir padėjus jam laimėti tuom pat atliko savo uždavinių žymią dalį. Tiesa, tai dar nereiškia, kad socialdemokratija kapitalizmui jau visai nereikalinga. Ji dar tur padėti ne tik aplamai kapitalistams, bet ir fašistams kovot su komunistais, kad neleist pastariesiems plėsti savo įtaką darbininkų masėse ir ruošti mases proletarinei revoliucijai. Vienok visoj eilėj valstybių, k. a. Vokietijoj, socialdemokratijos rolė žymiai sumažėjo ir hitlerininkai pamanė, kad socialdemokratiją ir visai galima likviduoti. Be to, socialdemokratų vadų dalis pamanė, kad galima apsieit be socializmo skaros ir atvirai dirbt fašistų eilėse. Tuo tarpu socialdemokratijos narių masės

aiškiau pamatė savo vadų apgavystę ir pamatė, kad socialdemokratija savo veikime nekovojo dėl darbininkų klasės reikalų. Na, da buvo ir visa eilė kitų priežasčių, ir Vokietijos socialdemokratija subyrėjo. Tie socialdemokratai, kurie labiau buvo aptemdyti socialdemokratinio protu, eina į fašistų pusę; tie gi, kurie suprato arba pradeda suprast, kad socialdemokratija ne kovojo dėl socializmo ir rūpinosi vien kapitalizmo stiprinimu, suka į kairę, į komunistų pusę. Tiesa, da nemaža yra ir tokių, kurie blaškosi arba visokiais būdais mėgina atstatyti seną socialdemokratiją ir tiki, kad ji kapitalizmui dar prireiks.

Ne dėl stokos kovos su tikyba subyrėjo Vokietijos socialdemokratija, o dėl stokos kovos dėl socializmo. Ne socialdemokratų keliai į socializmą blogi, o visai jų nėra, nes socialdemokratija nekovoja dėl socializmo. Tie laikai, kada Vokietijos socialdemokratija kovojo dėl socializmo (klaidingai kovojo), jau senai praslinko. Dar iki imperialistinio karo, kaip Vokietijoj, taip ir visoj kitų šalių socialistų partijų eilėj, socialdemokratų vadai vis aiškiau keitė kovą dėl socializmo į kovą dėl kapitalizmo paturėjimo. Imperialistinio karo metu (1914-1918 m.) 2-jo Internacionalo vadai ir jo partijos atvirai pasuko į savo imperialistinių valstybių rėmimą kare, proletarinių revoliucijų metu atvirai stojo prieš revoliucinį judėjimą, kaip kontr-revoliucinę jėgą, dalinės kapitalizmo stabilizacijos metu ėjo į pagalbą kapitalizmui, kad tvirtiau pastatyt jį ant kojų, pakilusio ekonominio krizio metu padeda kapitalizmui išeiti iš krizio, per visą laiką skaldo darbininkų jėgas, kad daugiau darbininkų atitraukt nuo revoliucinės kovos, bręsta fašizmas, tenai pa-

deda jam laimėt, kur jis laimėja, ten kliudo jį nuverst. Tai istorinė socialdemokratijos rolė. Tai istorinė socialdemokratijos Tai rolė ne kaip kovotojos už socializmą, o kaip kovotojos prieš socializmą.

Vienok paskutiniu metu, kada padidėjo kapitalizmo puolimas ant darbo masių, kada padidėjo nepasitenkinimas savo padėčia ir kapitalizmo tvarka plačiose darbininkų masėse, tas nepasitenkinimas vis smarkiau paliečia ir socialdemokratų partijas. Socialdemokratų partijų apačiose auga nusistatymas eit išvien su komunistais. Tai lengvina įvairiose šalyse sudaryt bendrą frontą. Vienok ir tai dar nesako, kad pačios socialdemokratų partijos lieka socializmo šalininkėmis. Tai tik sako, kad tose partijose auga socializmo šalininkų skaičius, auga konfliktas tarp socializmo šalininkų ir priešų. Francijos socialistų partija pasisakė už bendrą frontą ne dėl to, kad ta partija liko bendro fronto šalininkė, o dėl to, kad tos partijos apačios prispyrė savo partijos vadus pasisakyti už bendrą frontą. Apačioms rūpi stiprint bendrą kovos frontą, kuomet viršūnės (vadai) rūpinasi rast kelius, kad greičiau jį suardyt, bet taip suardyt, kad paskui už tą suardymą galima būtų kaltinti komunistus.

Jei socialdemokratija būtų buvus nusistačius prieš kapitalizmą ir už socializmą, tai 1918 m. būtų laimėjus proletarinė revoliucija Vokietijoje, Austrijoje

ir kitose šalyse, tai šiandien jau Europos daugumoj būtų turėję sovietų valdžią ir niekur nebūtum turėję fašizmo. Tik dėl to, kad socialdemokratija prieš socializmą ir už kapitalizmą, o paskui socialdemokratiją dar eina daug darbininkų, kurie tik jai,—tik dėl to, kad socialdemokratijai pasisekė suskaldyti darbininkų eiles ir atitraukti daug darbininkų nuo revoliucinės kovos,—tik dėl to, kad komunistams dar nepasisekė sudaužyti socialdemokratų partijų įtaką darbininkų masėse,—vienur kapitalizmas dar laikosi senais metodais, kitur gi buržuazijai pasisekė įvest fašistinę diktatūrą. Ir kuo daugiau socialdemokratų darbininkų supras tikrą socialdemokratijos prasmę ir atvirai pereis į eiles revoliucinių kovotojų dėl socializmo, tuo greičiau proletarinė revoliucija laimės įvairiose šalyse. 12-XI-34.

Kalkės ir Fosforas Mūsų Maiste

Dažnai Jums tenka girdėti ir skaityti apie *mineralus*, mineralines druskas, kaip jos yra reikalingos žmogaus kūnui. Tarpe mineralų žymią vietą užima *kalkės* ir *fosforas*.

Kalkių žmogaus organizme *reikia* kaulams, kraujo krekėjimui, normaliam širdies mušimui, nervų energijai skleisti, raumenims susitraukinti. Jei *permažai* yra kalkių žmogaus

kūne, tai tokiam greit genda dantys, skauda kaulus; kraujas, iš kokios žaizdos, nenori sustoti bėgęs, nesukrašėja, nesukrekėja taip greit; širdis muša per greit; didelis esti nervų arsumas; raumenys greit prilsta ir skauda. Be to, dėl kalkių stokos, žaizdos netaip gerai gyja; mėnesinės esti per daug kraujingos; užeidinėja galvos skaudėjimai—migrėna; kitam išsivysto dusulys, arba žolinė sloga ("hay fever"), arba ypačingai patinimai ir niežuliai.

Kalkių yra daug piene, sūryj, daržovėse, vaisiuose. Tuo tarpu mėsa, mėsishi ir balta duona ar šiaip numalti javiniai valgiai kalkių kaip ir neturi.

Dabar fosforas. *Fosforo* reikia kiekvienos celės bei narvelės branduolėliams; tuo būdu be fosforo negali būti celių augimo ir besidauginimo. Pusėtinai daug fosforo yra kauluose, kraujo skysčiuose ir narvelių skysčiuose. Čia fosforas yra organiniai susijungęs su proteidais, riebalais ir angliavandžiais. Fosforas padeda savo pareigas eiti įvairioms liaukoms, ir jo daug yra tų liaukų syvuose, ypač piene ir sėklose, lytiniuose syvuose.

Fosforo daug yra piene, kiaušiniuose, kviečiuose (čielam grūde, su žievele, bet nėra baltuose miltuose), avižinėj tyrėj, džiovintose pupose, riešutuose.

Geležies, kalkių, fosforo galima gauti netik geram maiste, bet ir vaistuose—neorganinėj formoj.

Dr. J. J. Kaškievičius.

LITERATŪROS IR MENO APŽVALGA

Senai Lauktoji Knyga

Pirmoji Lietuvos Proletarinė Revoliucija ir Sovietų Valdžia.

Parašė V. Kapsukas-Mickevičius. Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugijos Leidinys No. 38. 240 pusl. Kaina nepažymėta. "Vilnius" spauda, Chicago, Ill., 1934.

Senai lauktoji d. V. Kapsuko-Mickevičiaus knyga apie proletarinę revoliuciją ir Sovietus Lietuvoje, pagaliaus, išleista ir, šiuos žodžius rašant, tūkstantčiai josios kopijų jau yra skaitytojų rankose. Knygos pavadinimas aiškiai nusako josios turinį. Be paties d. Kapsuko raštų, knygoje telpa Karolio Poželos, J. Čekovskio, Bušmano, A. Dabulio, A. Niedvaro ir Kolesinskio straipsniai, nušviečią kovą dėl Sovietų valdžios įkūrimo atskiruose apskrityse bei srityse.

Ši knyga, beje, tai yra pirmoji knyga, liečianti kovas dėl Sovietų įsisteigimo ir palaikymo Lietuvoje—1918 m. galą ir 1919 metų pradžią. Antroji knygoje, kaip d. Kapsukas pareiškia, bus nušviesta "Sovietų valdžios veikimas ir jos žlugimas."

Amerikos lietuviams darbininkams šis d. V. Kapsuko-Mickevičiaus veikalas yra ne tik kaip šiaip sau pasiskaitymas, susipažinimas su tuo, kas buvo Lietuvoje prieš-kariniu, kariniu ir tuč tuojau pokariniu laikotarpiu. Ne! Tai dokumentas, kuris tarnaus mums kovoje su mūsų klasiniu priešu!

Koki gi mūsų priešų argumentai buvo ir tebėra—naudojami prieš Sovietus Lietuvoje?

Vyriausis: Lietuvos sovietus atnešė Sovietų Rusijos raudonoji armija (šovinistai sakydavo "burliškai") ant durtvų galų. Girdi, Lietuvos liaudis niekuomet nepritarusi sovietams, bet stojusi už buržuazinę demokratiją. Tikrai Kapsuko armija, sudaryta iš "burliokų", bandė sovietus įsteigti ir "liaudis" jiems davė atatinamą atsakymą.

Knygos autorius rūpestingai surinktais dokumentais (dažnai iš pačių priešų spaudos paimtais) ir faktais įrodo, kad

(1) Sovietai Lietuvoje pradėjo steigti kur kas anksčiau, negu Sovietų Rusijos Raudonosios Armijos būriai atėjo į talką Lietuvos proletariatui;

(2) 1918 metų pabaigoje ir 1919 metų pradžioje Lietuvos ir Vakarų Baltarusijos didžiulima darbininkų ir vargingųjų valstiečių buvo Sovietų pusėj, o tai reiškia Lietuvos gyventojų didžiumą;

(3) Lietuvos darbininkų ir vargingųjų valstiečių didžiulima būtų lengvai galėjusi pati viena apsidirbti su savąja buržuazija, jei pastaroji nebūtų pasikvietusi talkon Antantės ir Vokiečių okupantus — ginkluotas pajėgas. Tikrai šis faktas priverstė Lietuvos proletariata kreiptis į Sovietų Rusiją įieškoti sau talkininkės Raudonojo Armijo.

Šitie trys dėsnių raudona gija eina per visą veikalą ir jie, kaip nurodėm, yra nepavaldijamais ginklais mūsų rankose atrėmimui pramanytų mūsų priešų prasimanymų ir šmeižtų ant Lietuvos Sovietų ir Lietuvos Komunistų Partijos.

Podraug knygos autorius be pasigailėjimo kelia viršun ir tuos silpnumus, kurie pasireiškė pačioj Sovietų valdžioj, tas klaidas, nuo kurių jaunutė Lietuvos Komunistų Partija ir Sovietų valdžia nebuvo pasiliuosavusios. Apie tas klaidas ir trūkumus iki šiol mes girdėjome iš atskirų straipsnių (Savais laikais Lietuvos "Komuniste" jos buvo lukštenamos) ir asmenų. Drg. V. Kapsukas, buvęs Sovietų valdžios Lietuvoje pirmininkas, labai puikiai žinodamas visą Lietuvos sovietų veiklą, šitoj knygoj suima tas klaidas ir patiekia jas aiškiai ir atvirai. Jis pats pripažįsta, kad, "nesusipažinus su jom (klaidom) nuodugnai ir neiškritikavus jų, leniniškai neįvertinus viso partijos ir sovietų valdžios veikimo, negalima atsiekti tos pamokos, kurią pirmoji proletarinė revoliucija ir sovietų valdžia Lietuvoj mums suteikia." Juk ši revoliucija, "tai buvo pirmoji Lietuvos proletariato repeticija buržuazijos ir dvarininkų viešpatavimo nuvertimui." Pirmoji repeticija, atsiminkim! Lietuvos proletariatas neatsiskyrė nei vienai dienai nuo tos minties, kad jis buržuazijos viešpatavimo nenuvers, kad jis nepataps valdančiąja klase. Vadovaujamas Lietuvos Komunistų Partijos, jis tam rengiasi. Jis tą pasieks. Tad, šito istorinio veikalo autorius, užacentuodamas iškelia viršun visas repeticijoj padarytas klaidas, idant ateityje, kuomet priešais Lietuvos proletariatui ir vargingiems valstiečiams ir vėl susiremti su buržuazija galutinam mūšiui, būtų galima tų

visų klaidų išvengti ir laimėti galia.

Kas gi tos per klaidos? Jos buvo stambios, nurodo veikalo autorius:

(1) Valstiečių ir žemės klausime. Autoriaus lūpomis: “Agrarinės revoliucijos Lietuvoj, tikra to žodžio prasmė, nebuvo. Obalsis: “Dvarininkų žemė—žemės ūkio darbininkams ir mažajiemams!” (Vakarų Baltarusijoje—dvarininkų žemė—plačioms darbo valstiečių masėms”) visiškai nebuvo kompartijos keliamas ir nebuvo vykdomas gyvenimas. Tą obalsį buvo pasigavusios Lietuvos buržuazinės partijos, kurios jo pagalba ėmė mobilizuoti savo jėgas, dalinai ir kaimo biednuomenės tarpe. Visiems savanoriams, stojantiems į baltųjų armiją, jie žadėjo duot žemės, ir tuom patraukė savo pusėn ir biednuomenės, dargi žemės ūkio darbininkų dalį.”

(2) Tautiniam klausime. Mažai buvo kreipiama dėmesio į lietuvių ir baltarusių tautinį klausimą “ir rusų kalba, kuri dažnai buvo vartojama, ypatingai centralinėse sovietų valdžios įstaigose, vietoj vietinių kalbų, taip-pat negalėjo neduot neigiamų rezultatų.”

(3) Jeigu miestuos Kompartija gerai pastatė klausimą dėl dalinių darbininkams ir biednuomenei ekonominių reikalavimų, ir tuo būdu laimėjo masės savo pusėn, tai kaime kova dėl dalinių ekonominių reikalavimų nebuvo išpiesta. Todel “kai-kur vyko laiku pakankamai išjudinti žemės ūkio darbininkų ir visu griežtumu pastatyti juos prieš dvarininkus, o daugybė bernų, kurie dirbo pas buožes, apskritai, labai mažai tepavyko įtraukti revoliucinėn kovon...”

(4) Lietuvos ir Vakarų Baltarusijos darbininkų klasė,

kompartijos vadovaujama, pavyzdinčiai kovojo už Sovietų valdžią. Tačiau, “kompartija... nesugebėjo bolševikiškai pastatyti ginkluoto klausimo. Dargi vadovaujami draugai nepasitiekė savo jėgomis, o laukė pagalbos iš Raudonosios Armijos pusės.” Tas viskas padėjo Sovietų priešams. Sovietams stokaavo griežtumo. Autorius nurodo: “Čia pas mus pasireiškė ir nepakankamas supratimas svarbiausių sukilimo dėsnių, apie ką taip aiškiai rašė Marksas, o paskui Leninas prieš pat 1917 m. Spalių revoliuciją. Buvo peržengti šie svarbiausieji sukilimo dėsniai: “Jeigu sukilimas yra pradėtas, reikia veikti su didžiausiu griežtumu ir būtinai, prie visokių sąlygų imtis puolimo. Gynimasis yra prarūstis ginkluotam sukilimui. Reikia stengtis staiga užklupti priešas, pačiupt momentas, kol jo kariuomenė yra išsklaidyta...”

Knygos autorius patiekia apščiiai pavyzdžių apie tai, kaip Lietuvos ir Baltarusijos Kompartija siaurai žiūrėjo į Lietuvos nepriklausomybę, ir dėl tų ir kitų priežasčių suvėlavo sudaryti ir paskelbti revoliucinę Lietuvos valdžią. Įdomu, kad d. Stalinas, dar gruodžio (1918) pradžioje ragino sudaryti tokią valdžią, bet L ir BKP Centro Komitetui išrodė, kad “revoliucinė kova dar nepakankamai buvo tuomet išsivysčius...” Pagaliaus, rašo d. V. Kapsukas, “Greitu laiku buvo gautas d. Stalino laiškas, BKP (b) CK vardu rašytas, kuriame dar griežčiau buvo išreiškiama mintis, kad reikia neatidėliojant sudaryti Lietuvos darbininkų ir valstiečių valdžią. Tai turėjo mums sprendžiamos reikšmės, nors aiškaus supratimo, kad reikia tuoj kurti revoliucinę Lietu-

vos valdžią, mūsų eilėse da ir tada nebuvo.”

Pirmajam knygos skyriui telpa dokumentališkas, platus nušvietimas Lietuvos buržuazijos, kunigijos ir social-demokratijos lyderių pataikavimo politika carizmui, o paskui, kuomet Lietuva tapo okupuota, kaizerizmui. Nušviečiama įsikūrimas Lietuvių Tautos Tarybos, paskelbusios kaizerinę nepriklausomybę, o taipgi įvairių diplomatų zujimas užsieny, karių jėškojimas, etc. Kuomet buržuazija zujo, darbavosi, kaldama tautiškus pančius Lietuvos liaudžiai, tai biednuomenė kovojo tiek prieš vokiečių okupantus, tiek prieš savo išnaudotojus, pavartodama įvairias metodus. Miškai priviso “miško brolių”, kurie keršija buožėms. O miestuose “badaujantieji beturčiai sąmoningai padegą namus...” Tas taip pat savotiškas kerštas ir darbo jėškojimas.” Prasidėjo partizaniška kova. “Dirva jau pribrendus ir masinei kovai, tik nebuvo kam vadovauti tai kovai, nes dar nebuvo susitvėrus komunistų partija.” Ir taip, laipsnis po laipsnio susidarė revoliucinė padėtis Lietuvoj. “Vokiečių okupacinė valdžia jau nebegalėjo po senovės valdyti, o plačiosios masės nebenorėjo gyventi po senovės ir stojo į kovą.”

Ir štai gema Lietuvos Komunistų Partija, kurios pirmieji nariai buvo buvusieji LSDP nariai. Čia knygos autorius duoda platoką LDSP istoriją, parodydamas įvairias josios kryptis nuo 1896 m., kuriais social-demokratų partija Lietuvoj užgimė. Lietuvos Komunistų Partijos branduoliai steigėsi tai šen tai ten. Iškart įsikūrė Lietuvos ir Baltarusijos Social-demokratų Darbininkų Partija. Pagaliaus, “1918 m., rugpjūčio 14 d., įvyko Vilniuj minėtosios

L ir BSDDP CK. Vilniaus komiteto, 1 atstovo iš provincijos ir Rusijos bolševikų sekcijos Centro atstovės pasitarimas." Ten ir buvo nutarta priimti komunistų vardą ir nuo čia prasideda Lietuvos ir Baltarusijos Komunistų Partijos gyvavimas. Tų pačių metų spalio mėn. 1-3 dd. Vilniuj įvyko šitos Partijos I-masis suvažiavimas, kuriame dalyvavo 37 delegatai, atstovaujant apie 800 organizuotų partijos narių. Čia nustatoma aiškesnė darbo programa ir principai.

Antram Knygos Skyriuj d. Kapsukas plačiai nušviečia kovą dėl sovietų valdžios, josios plėtimąsi ir skerspaines, susidariusias iš objektyvių ir subjektyvių sąlygų; Vilniaus Sovieto rinkimus, gruodžio 16 d. visuotiną streiką ir demonstraciją, lenkų baltagvardiečių kovas, raudonosios armijos atėjimą, kovą dėl Sovietų valdžios Kaune, etc.

Karolio Poželos atsiminimai apibūdina šiaulių darbininkų kovą už Sovietus ir jų išgalėjimą, o kiti knygos (viršų suminėti) dalyviai paliečia įvairiuose kituose apskrityse didvyriškas darbininkų kovas: Kuršėnuos, Mažeikiuos, Joniškėly, Panevėžy, Naujamiesty, Rokiškio, Kupiškio, Lydos apskrityse ir kt.

Tiktai perskaitęs ištisą knygą, skaitytojas pilnai gali pamatyti ir įvertinti tą didvyrišką pasiryžimą ir kovas, kurias vedė Lietuvos biednuomenė prieš išnaudotojus, už darbininkų ir vargingųjų valstiečių valdžią, už Lietuvos Sovietus!

Tenka tiek pasakyti, kad neperskaitęs šito V. Kapsuko dokumento, nei vienas asmuo (žinoma, aš čia kalbu apie amerikiečius) negali sakyti žinąs tai, kas ištikrųjų dėjos Lietuvos laike karo ir tuč-tuojau po

karo; neigi jis galėtų visapusiai argumentuoti su klasiniais oponentais Sovietų valdžios Lietuvoj įsikūrimo ir pasitraukimo klausimais. "Pirmoji Lietuvos Proletarinė Revoliucija ir Sovietų Valdžia" yra nepavaduojamas žinių šaltinis minėtais klausimais. Podraug—tai nepaprastos pamokos kiekvienam revoliucinės proletariato armijos kovotojui!

Knyga iliustruota paveikslais asmenų, dalyvavusių Sovietų valdžioj ir Lietuvos Kompartijos kūrime.

R. M.

Svarbi Brošiūraitė

KRIKŠČIONYBĖ AR KOMUNIZMAS? Parašė A. Bimba. Išleido dienraštis "Laisvė". 32 pusl. Kaina 5 centai.

Ši nedidelė, bet brandi brošiūraitė, tai yra atsakymas į kun. S. Knežio paskaitą tuo pačiu pavadinimu, kuri buvo išsiuntinėta "Švento Juozapo Darbininkų Sąjungos" kuopoms. Savo paskaitoj kun. Knežys, aišku, išniekina komunizmą ir perša krikščionybę. Brošiūros autorius, iš kitos pusės, populiariškai, paprasta kalba, ir faktiškai nurodo krikščionių mokslo klaidingumą ir darbininkams jo netinkamumą. Jis pabrėžia, kad katalikai ir visų kitų tikybų darbininkai tikrai sekdami Markso-Lenino mokymus, tikrai per komunizmą, tesusilauks šviesesnio rytojaus. Faktais nurodoma dvasiškijos veidmainystės: vienoki žodžiai, o kitoki darbai.

Knygelės pigi kaina ir įdomi tema suteikia puikią jai dirvą platinimuisi katalikuos darbininkuos. Mes raginam ALDLD kuopas ir pavienius narius įsigyti "Krikščionybė ar Komunizmas" po daug kopijų ir plačiai paskleisti lietuviuos darbi-

ninkuos, ypačiai tikinčiuos, religinius darbininkuos!

Šių Metų ALDLD Nariams Knyga—Apsaka

Šiais metais Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugijos leidinys bus Miko Rasodos biografinė apysaka-novelė "Povilas Jurka." Rankraštis jau Centro Komiteto rankose ir greit bus duodamas spaudon. "Povilas Jurka"—apysaka iš Amerikos lietuvių gyvenimo pokariniu laikotarpiu. Bus dedama pastangų, kad ALDLD nariai apysaką gautų dar prieš vasaros karščius.

IVAIRUMAI

Orinis Ambulansas

Philadelphijoje buvo įtaisytas pirmas lėktuvas vežimui negalinčių sėdėti ligonių; įrengta patogus guolis ligoniui, kuris tuo lėktuvu buvo po operacijos pagabentas namo iš Philadelphijos į Bloomsburgą. Žmogui buvo padaryta nugarkaulio sustiprinimo operacija; paimta iš jo blauzdos kaulo dalis ir pridėta prie stuburio. Pilnam tų kaulų suaugimui krūvon reikėsią šešių mėnesių.

Didelis Lėktuvų Pagerinimas

Penkiolika metų atgal orlaivio motoras tegalėdavo išdirbti apie 300 valandų išviso; ir dar po kiekvienų 25 bei 50 valandų sukimosi turėdavo būt taisomas. Dabar orlaivio motoro amžius yra iki 2,500 darbo valandų ir pataisyti jį tereikia tik kas 250 bei 300 darbo valandų. Naujas Wright Whirlwind inžinas išdirba po 400 valandų be sustojimo. Apskritai imant, lėktuvo inžinas per šiuos kelio-liką metų pagerintas apie tūkstantį nuošimčių.

Kam Naudingas Tikėjimas?

V. LIENIUS

PASIDAIRIUS po istorijos lapus t. y. materialistinės istorijos, mes surandame šakneles tikėjimo į dievus: kaip atsirado tikėjimas, kaip laukiniai žmonės, nesuprasdami gamtos apsiareiškimų garbino tam tikrus daiktus: upes, saulę, perkūną ir tt., tikėdami, kad nuo minimų kūnų bei daiktų priklausė jų gyvenimas. Pats pamatas tos silpnybės tai buvo materialės sąlygos tų laikų, tūkstančiai metų atgal, kuomet žmogus turėjo grumtis su gamtos žiaurumais, idant palaikius gyvybę.

Tuomet, aišku, dar nebuvo pasidalinimo į klases, nes pridedamosios darbo vertės nebuvo. Kiekvienas turėjo eikvoti visą savo laiką, ir tik savęs prasiimtinimui.

Bet toji kova su gamta už pasilaikymą vertė jieškoti būdų palengvinti sąlygas, gamintis šiuokius tokius įrankius apdirbimui žemės ir tt. Ir taip išlėto progresuojant, atsiradus maisto atsargai, apsukresni bei stipresni pamatė progą pasijungti silpnesnius savo naudai—gyventi kitų triūsų. Pasirodė diegai klasinio pasidalinimo. Ir štai, kuomet vieni pasiluosavo nuo darbo, turėjo laiko kaip ką ir pagaltoti: kaip dar daugiau pavergti žmones po savim ir kokiais būdais. Rezultatas: lazda, botagas, gązdinimai baubais ir kitom "piktom dvasiomis". O baimė tampriai rišasi su tikėjimu ir tokiu būdu, apart kitų įrankių, paverгимui žmogaus per žmogų, laipsniškai patampa tikėjimas—religija.

Čia mes nesigilinsim į tam tikrus vystymosi etapus atsiradimo klasių ir kaip evoliucioni-

zavosi tikėjimas, svarbu pats principas: kas turi naudos iš tikėjimo?

Jau tais laikais, kuomet dar nebuvo mašinų, kultūros ir tai jau buvo religija naudojama kaip įrankis dvasinės priespaudos. Gi dabar ką mes matome? Kapitalistai naudoja tas pačias metodus paverгимui ir išnaudojimui darbininkų klasės: policisto lazda, o priedui dar ir kulkos—tai fizinė pusė priespaudos, gi iš dvasinės pusės—religija įrgi su priedu, k. t., spauda, mokykla ir radio. Drauginė sistema keitėsi: buvo vienokia ir kitokia; vėliausiai buvo feodalizmas, gi dabar kapitalistinė sistema, tačiau išnaudotojų įrankiai pasiliko tie patys.

Religija yra vienas iš tų įrankių ir galingas kapitalistų klasės įrankis. Čia bus pravartu paklausti Lenino apie tai. Jo atsakymas yra:

"Religija yra viena iš pavidalų dvasinės priespaudos, gulinčios visur ant tautinių masių, prikankintų amžinu darbu kitų naudai, paskendusiu nedatekliu ir vienatvėje. Silpnybė išnaudojamųjų klasių kovoje su išnaudotojais taip pat neišvengiamai pagimdo tikėjimą į geresnį užgrabinį gyvenimą, lygiai kaip silpnybė laukinio žmogaus kovoje su gamta pagimdo tikėjimą į dievus, velnius, stebuklus, ir tt. Tą, kas visą gyvenimą dirba ir gyvena nedatekliui, religija mokina paklusnumo ir kantrybės čia ant žemės, raminant vilčia dangiško atlyginimo." (Lenino raštai, tomas VIII, puslapis 419, rusų kalboje.)

Kaip matome, čia yra pasa-

kyta trumpai ir aiškiai. Silpnybė, ar tai bus fizinė ar dvasinė (protinė) pagimdo tikėjimą į kokį tai pomirtinį "rojų", dievus bei velnius. O išnaudotojai iš tos silpnybės pasidarė sau įrankį—religiją paverгимui dirbančiųjų masių.

Nuo pat atsiradimo tikėjimo iki šių dienų, religija visuose jos pavidaluose buvo ir yra toji baidyklė išnaudotojų rankose. Kur kryžius nustoja galės, ten pavaduoja kardas ir kulkos, vienas antrą papildo.

Vienok, religija nors pačiame pamate nesikeitė, t. y., kaip pirma buvo paremta ant burtų, taip ir teberymo, bet keitė formą sykiu su besikeitimu ekonominių sąlygų, o visas priežastis, k. t., pradus religijos, klasių atsiradimą surandame niekur kitur, kaip tik ekonominėse sąlygose ir ten privaloma jieškoti.

Tuos visus etapus religijos besiformavimo, jos rolę ir pasidalinimą į sekas, šiame trumpame straipsnyje neįmanoma nušviesti, reikalinga eilė knygų tam, idant susipažinus su tuo klausimu kaip reikia iš materialistinio taškaregio. Faktinai, tokių knygų randasi. ALDLD yra išleidusi du toms knygos "Religija". Ten nuodugnai dėstoma religijos klausimas, taipgi gausiai galima pasisemti medžiagos iš rusų kalba literatūros. Tai reikalinga kiekvienam bedieviui, vedančiam kovą prieš tą žmonių opiumą, kaip kad Marksas religiją pavadino, nes pasekmingumas kovos priklausio nuo to, ant kiek esame apsiginklavę marksistiniu mokslu. Kitu kartu teks pakalbėti apie tai daugiau konkrečiais pavyzdžiais.

Sovietų Sąjunga Skaitlinėse

D. M. ŠOLOMSKAS

KUOMET kapitalo šalyse nuolatatos plečiasi bedarbė, tai Sovietų Sąjungoje sekmingai budavojamas socializmas. Gamyba, kultūra, ir visas progresas žygiuoja dideliais žingsniais pirmyn. Tų pačių dalykų atsiranda vis daugiau. Pirmiau duoną ir daugelį kitų daiktų buvo galima pirkti tik su kotelėmis, o dabar ir tas panaikinta. Dar nesenai stokavo kaliošų, apsiavų ir nekurių kitų reikmenų, dabar jų užtenkamai.

Industrijoje Atsiekimai

Bendra gamyba (be žuvininkystės ir medžiadirybystės) 1926 metais produktų davė už 10,251,000,000 rublių, o 1933 metais už 40,173,000,000 rublių.

Anglies, 1917 metais, į mėnesį pagamindavo po 2,602,000 tonų, o 1934 metais, sausio mėnesį, jau pagamino 7,997,000 tonų. *Anglies*, 1928 metais buvo pagaminta 35,200,000 tonų, o 1934 metais jau 93,500,000 tonų.

Elektros energija, 1921 metais, rajoninės stotys į mėnesį davė 26,000,000 kilovatų (valandų), o 1934 metais, sausio mėnesį, jau 1,047,000,000 kilovatų, arba 40 kartų tiek, kiek 1921 metais. Visos 1934 metais elektros stotys davė 20,200,000,000 kilovatų valandų.

Traktoriai, 1930 metais, viso Sovietų Sąjungoje buvo pagaminta 12,731 traktoriai, 1933 metais 78,265, gi 1934 metais padarė 90,776 naujus traktoriai.

Automobiliai, 1930 metais, Sovietų Sąjunga pasigamino 4,226 naujus automobilius, 1933 metais jau 49,751 automobi-

bilių, o 1934 metais 72,000 automobilių.

Plieno 1928 metais pagamino 4,300,000 tonų, o 1934 metais jau 9,600,000 tonų.

Roliuotos geležies 1928 metais gamyba siekė 3,400,000 tonų, gi 1934 metais 6,600,000 tonų.

Cinko 1928 metais pagaminta 2,200 tonų, o 1934 metais jau 26,300 tonų.

Garvežių 1928 metais padarė 580 naujus garvežius, gi 1934 metais jau 1,375 garvežius ir daug galingesnius.

Gelžkeliai, 1913 metais, visoje caristinėje Rusijoje buvo 58,549 kilometrų gelžkelių, gi SSSR 1934 metais ant mažesnės teritorijos SSSR jų jau buvo 89,900 kilometrų.

1913 metais į parą būdavo prikraunama 27,400 gelžkelių vagonai, gi 1934 metais jau—55,614 vagonų kiekvieną dieną.

Gelžkeliams vagonų 1928 metais buvo padaryta 10,900, o 1934 metais jau 35,300 naujų vagonų.

Automobiliams šinų 1928 metais tepadarė tik 84,400, gi 1934 metais jau 1,500,000 šinų

Darbininkų algos: 1924 metais vidutinis darbininko uždarbis į mėnesį buvo 39 rubliai ir 23 kapeikos, o 1934 metais jau—1,756 rubliai ir 52 kapeikos.

Cukrus. 1921 metais buvo pagaminta 50,722 tonai cukraus, o 1933 metais jau 995,504 tonų.

Čigūnas. 1913 metais buvo pagaminta 4,216,000 tonų. Bet kontr-revolucionieriai piliečių karo metu taip sunaikino jo gamybą, kad 1921 metais pagaminta tik 116,000 tonų. 1933

metais pagaminta 7,133,000 tonų, o 1934 metų planas buvo 10,000,000 tonų, gi padarė 10,500,000 tonų.

Troky gamyba. 1933 metais pagaminta 50,000 trokų, o 1934 metais planas buvo pagaminti 75,000. Gi 1937 metais bus pagaminama 200,000 trokų.

Kultūra Sovietų Sąjungoje

Mokyklos. 1934 metais, sausio mėnesį, Sovietų Sąjungoje augštas mokyklas lankė 1,155,000 studentų, kada tuom pat laiku Jung. Valstijose Amerikoje tik 1,086,000. Prie to SSSR tuom laiku augštas techninės mokyklas lankė apie 2,500,000 mokinių.

Tais pat metais vaikų mokyklose buvo 22,000,000.

Knygynai. Caristinėje Rusijoje buvo 15,000 knygynų, o dabar Sovietų Sąjungoje yra 35,000 knygynų ant vietos, virš 200,000 kilnojančių iš vietos į vietą, 150,000 mokslo reikalais knygynų ir 5,000 tyrinėjimo punktų. Vien tyrinėjimo skyriuje yra 861 institutas, 190 filialų ir 82 muzėjai.

Teatrai ir Judžiai: pradžioje 1934 metų SSSR buvo 560 teatrų ir 29,000 judžių namų ant vietos. Daug judžių kilnojamų iš vietos į vietą. Vokietijoje judžių namų yra—5,071, Anglijoje—4,951, Francijoje—3,300. Iš to matyti, kaip Sovietų Sąjunga toli nužengė judžių šakoje.

Miestai: prieš revoliuciją gatvekariai veikė 34 miestuose, o dabar yra 59. 1913 metais kanalizaciją turėjo 21 miestas, o dabar 57. Pirm revoliucijos 234 miestai turėjo vandens su-

vedimo sistemą, o dabar jau turi 379 miestai. Prieš revoliuciją elektros šviesų turėjo 178 miestai, o dabar jau 577.

Atsiekimai Žemės Ūkyje

Mašinos. 1934 metais, 1 d. rugsėjo, Sovietų Sąjunga jau turėjo 281,000 traktorių, 4,000,000 arklių jėgos. Tuom kartu žemės ūkyje buvo 8,300 automobilių, 37,000 trokų, 33,300 kombainų, 3,383 elektros punktai kuliomoms mašinoms, 845,000 sėjamų, 129,000 kuliamų ir 2,085,000 javų valymo mašinų. Viso žemės ūkis turėjo 7,500,000 arklių mechanizuotos jėgos.

Specialistai: 1934 m. buvo 104 specialės augštos žemės ūkio mokyklos su 54,000 studentų, 635 technikumai su 99,000 studentų. Gi 1913 metais caristinė Rusija turėjo tik 10 augštesnių žemės ūkio mokyklų su 4,346 studentais.

1913 metais mokslą baigė tik 252 žemės specialistai, o Sovietų Sąjungoje nuo 1928 iki pabaigai 1932 metų žemės ūkio reikalais mokslą užbaigė 30,000 specialistų.

Dabar yra 500,000 specialistų traktoristų, 30,000 kombainų specialistų, 60,000 traktorių brigadų ir 76,000 kitokių žemės ūkio specialistų. Traktorių ir kombainų valdymo mokinas 507,750 ypatos. Vien 1934 metais baigė mokslą gyvulių priežiūros, kolchozininkų, gyvulių daktarų, kuliamųjų mašinų valdytojų ir kitų šakų mokslą 587,300 žmonės.

Yra 91 didelės ir 286 mažesnės tyrinėjimo mokyklos ir punktai, kuriose studijuoja javų pagerinimą, žemės apdirbimą ir kitas mokslo šakas.

Kolektyvizacija: gruodžio 29 d., 1934 metais jau buvo į kolektyvus apsijungę 15,800,000 buvusių atskirų valstiečių ūkių, kurie sudarė 240,000 kolektyvų

ir apdirbo 90% visos dirbamos žemės.

Grūdai: 1934 metais suimta ant 300,000,000 bušelių daugiau grūdų, negu 1933 metais, nors ir pastarieji metai buvo labai derlingi. Net "N. Y. Times" korespondentas K. Deny, 30 d. lapkričio pranešė, kad į valstybės fondą supirkta 1,500,000,000 bušelių grūdų, tai yra ant 390,000,000 bušelių daugiau, kaip valstybė pageidavo. Iš šio fondo gyvena miesto darbininkai ir tie piliečiai, kurie duonos negamina. Kolektyviečiai ir valstiečiai pasiliko sau užtektinai grūdų, kiek tik jiems jų reikia.

Pasauliniai Rekordai

Užkariautas oras, Sovietų mokslininkai iškilo 22 kilometrų, veik 14 mylių, į orą, juos niekas dar nepralenkė.

Gromov, Filin ir Spirin išskrajojo orlaiviu be apsisistojimo ir be papildymo ore gazolinu 75 valandas laiko, atlikdami 12,411 kilometrų (7,707 mylių) kelionę.

Sovietų sklandžiotojai padarė 6 pasaulinius rekordus. Šeremetev išsilaikė ore 17 val. ir 9 minutes. Pleskov iškilo 455 metrus į orą su sklandžiotuju. Boruzdin padarė sklandžiotuju 227 apsisvertimus ore. Fedosiev ir Košic traukė oro traukinį 5,025 kilometrų, o Kričnikov vilkdamas tris sklandžiotojus, padarė 2,755 kilometrų kelionę.

Evdokimov išsoko 8,100 metrų augštumoje su parašiutu ir puolė neatidarys jį 7,900 metrų. Moteris Nina Kamneva išsoko 3,000 metrų augštumoje ir 58 sekundas puolė neatidarydama parašiuto (2,700 metrų).

Kiti rekordai. Bėgime Sovietų Sąjungos sportininkai padarė į metus 219 rekordų. Vien Tamara Bykova atliko du visa-

pasaulinius rekordus bėgime. Antanina Romanova išsoko į augštį 2 metrus ir 41 centimetrą, sumušdama amerikiečio Carl pasaulinį rekordą (2 metrai ir 20 centimetrų) augščio.

Sovietų futbolistai išlaimėjo lošį Čekoslovakijoje 75 prieš 8 punktus, Norvegijoje 3 prieš 0. Su Turkijos futbolistais jie jau turėjo 28 lošius ir turi 75 prieš 41 punktą.

Baksuotojai Norvegijoje laimėjo 15 prieš 8 punktus, o Čekoslovakijoje 23 prieš 11 punktų.

Nikolai Odnoletkov iš 600 šūvių pataikė į celių 579. Alekdras Ružkov iš 200 pataikė 198 šūvius.

Čia suminėta tik keletas pasaulinių rekordų sporte, kurių Sovietų Sąjungos piliečiai turi šimtus.

MŪSŲ SKAITYTOJAMS

Kaip draugai skaitytojai mato, šis "šviesos" numeris išėjo mažesnis puslapių skaičiumi už pirmesnius. Priežastis tame: Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugijos Centro Komitetas ruošiasi leisti "šviesą" padažnintą — kartą į du mėnesius, o vėliau — padaryti mėnesinių.

Žinoma, be visų "šv." skaitytojų ir ALDLD narių talkos šis mūsų pasirizimas būtų neįmanomas. Todel dabar, ALDLD vaju, kviečiame visus mūsų draugus ir drauges gauti kiek galima daugiau naujų į ALDLD narių ir "šviesai" prenumeratorių.

Delei paminėtos priežasties, beje, netilpo į šį numerį visa eilė svarbių raštų. Prašome mūsų bendradarbius dėl to neužsigauti. Tilps ateityje.

\$5.50
Metams

\$3.00
Pusei M.

LAISVĖ

PIRMAS LIETUVIŲ DARBININKŲ DIENRAŠTIS PASAULYJE

Teisingai paduoda žinias iš darbininkų klasės kovų ir moksliniais raštais rodo kelią, kuriuo eidama darbininkų klasė pasiliuosuos iš alginės vergijos.

"LAISVĖ" yra leidžiama pačių darbininkų ir klasiniai apsišvietę darbininkai joje rašo. Ji yra vedama vaduojantis marksizmo-leninizmo mokslu. Kiekvieno darbininko būtina pareiga skaityti ir platinti šį darbininkų organą "Laisvę."

"LAISVĖJE" yra darbininkų moterų skyrius, kuriame pačios moterys teikia žinias iš fabriko vergijos ir apie namų reikalus.

"LAISVĖJE" yra anglų kalboje jaunuolių skyrius, kurį veda klasiniai sąmoningi Amerikoje gimę lietuviai jaunuoliai.

Visais reikalais kreipkitės šiuo antrašu:

"LAISVĖ"

427 LORIMER ST.

BROOKLYN, N. Y.

SKAITYKITE "VILNĮ"

"VILNIS" vienatinis darbininkų dienraštis lietuvių kalboje vidurvakarinėse valstijose.

"VILNIS" kasdien paduoda teisingiausias ir darbininkams svarbiausias iš viso pasaulio žinias. "VILNIS" supažindina savo skaitytojus su revoliuciniu judėjimu kaip mūsų pačių krašte, taip ir visame pasaulyje. "Vilnis" turi nuolatinius bendradarbius visuose didesniuose pramonės centruose.

"VILNIS" kartą į savaitę leidžia keturių puslapių anglų kalboje skyrių, kuris pašvęstas lietuvių jaunimui.

"VILNIS" turi kartą į savaitę Darbininkų skyrių keturių puslapių.

"VILNIS" talpina apysakų, mokslo raštų, eilių ir abėlnos apšvietos.

"VILNIES" spaustuvė atlieka visokius spaudos darbus, kaip tai vizitines kortelutes, plakatus parengimams, konstitucijas ir spausdina knygas.

"VILNIES" metinė prenumerata Jungtinėse Valstijose, Kanadoje ir Pietų Amerikoje metams \$5.50; pusei metų \$2.75.

Visais reikalais kreipkitės sekamu antrašu:

"VILNIS"

3116 So. HALSTED St.,

CHICAGO, ILL.

"DARBININKŲ ŽODIS"

Kanados Lietuvių Darbininkų Laikraštis
Leidžia "Darbininkų Žodžio" Draugija.

Didelio formato, gražiai apdirbtas, rūpestingai parinktos žinios iš viso pasaulio ir užpildintas darbininkiškais raštais apie Kanados ir viso pasaulio darbin. reikalus. "Darbininkų Žodis" reikia skaityti kiekvienam Kanados lietuviui darbininkui, taipgi patartina ir Jungtinių Valstijų darbininkams užsiprenumeruoti jį.

Prenumeratos kaina Kanadoje, Jungtinėse Valstijose ir Anglijoje yra metams \$1, pusei m. 60c.

Adresas:

"DARBININKŲ ŽODIS"

184 Spadina Ave., Box 31

TORONTO, ONT.

CANADA

Užsisakykite "Priekalą"

"PRIEKALAS" yra leidžiamas Sovietų Sąjungoje. "Priekalas" mėnesinis literatūros, politikos ir visuomenės mokslo žurnalas. Spausdinamas ant geros popieriaus, teikiantis paveikslų. "PRIEKALAS" talpina politikos raštų, apysakų, vaizdėlių, eilių ir labai daug žinių iš Sovietų Sąjungos socialistinės statybos.

"Priekalo" metinė prenumerata tik \$1.00, pusei m. 50c. Užsisakykite šiuo antrašu:

"PRIEKALAS"

Nikolskaja UL. No. 7, Izd. Inost. Rabočich
Moskva, USSR.

Taipgi galite užsisakyti per G. Kuraitį,
46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

"Raudonasis Artojas"

IŠEINA VIENĄ KARTĄ Į 5 DIENAS

"RAUDONASIS ARTOJAS" teikia žinias apie Sovietų Sąjungą, bet daugiausiai apie Baltusiąją, lietuvių gyvenimą, socialistinę statybą, Sovietų atsiekimus ir tt.

Norintieji susipažinti su Sovietų Sąjungos gyvenimu, skaitykite "Raudonąjį Artoją." Amerikoje metams kaina \$2.00. Pusei metų—\$1.00.

Galite užsisakyti per Laisvę, "Vilnį," A.L.D.-L.D. Centro Komitetą arba tiesiai šiuo antrašu:

"RAUDONASIS ARTOJAS"

63 SOVIETSKAJA UL.

MINSK, U.S.S.R.

1935

"Šviesa"--A.L.D.L.D. ir Mūsų Jaunimas

"ŠVIESA," tai vienatinis lietuvių darbininkų žurnalas Amerikoje. Jį leidžia Amerikos Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugija

Kas priklauso prie A.L.D.L.D. ir moka į metus \$1.50, o moterys, atėjusios iš L.D.S.A. \$1.00 metams, tai visi gauna "ŠVIESĄ"

"ŠVIESA" išeina vieną kartą į tris mėnesius laiko ir apima visus to laikotarpio klausimus. Atskirai prenumeruojant "ŠVIESĄ," metinė kaina \$1.00. Pavienio numerio kaina 10 centų.

AMERIKOS LIETUVIŲ DARBININKŲ LITERATŪROS DRAUGIJA (ALDLD.)

yra darbininkų kultūros, apšvietos ir klasinės kovos organizacija. Ji gyvuoja jau veik 20 metų. Metinė mokestis \$1.50. Jeigu vienas iš šeimos moka \$1.50, tai kiti šeimos nariai—žmona ir vaikai gali prigulėti mokant tik po 10 c. į metus. Stokite į ALDLD! Gausite darbininkų knygų ir žurnalą "Šviesa." Gausite ir dovanų iš senesnių organizacijos leidinių.

JOSŲ VAIKAI—JAUNUOLIAI. Prie A.L.D.L.D. priguli apie 300 jaunuolių, kuriems parūpiname anglų kalboje knygas. Jaunuoliai, kurie nori gauti knygas, jie moka į metus pilną mokestį—\$1.50.

Visais reikalais kreipkitės sekamu antrašu:

D. M. Šolomskas, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.

ALDLD SKELBIA KNYGŲ IŠPARDAVIMĄ

Platinkit knygas. Skaitykit knygas ir švieskitės. Turime sekamų knygų pardavimui:

\$4.50 Vertės Leninizmo Raštų už \$1.00

Komunizmo A-B-C. Parašė Bucharinas. Tai geriausias klasinis vadovėlis. Išdėsto kapitalistinės tvarkos ydas, iš kur kyla bedarbės ir kariai. Turi 208 puslapius ir gražiai apdaryta.

Kaina buvo 1.50. Dabar 25c.

Leninas, Jo Gyvenimas ir Darbai. Parašė M. Jarošlavskis. Kiekvienas darbininkas privalo jį perskaityti. 432 puslapių, gražiai apdaryta.

Kaina buvo \$2.00. Dabar 50c.

Lenino Raštų vienas tomas lietuvių kalboje. Kaina buvo \$1.00. Dabar 25c.

Visos trys knygos tik \$1.00.

"Darbininkų Sveikata" už \$1.00

"Darbininkų Sveikata." Šią knygą parašė Dr. J. J. Kaškiaučius. Geriausia knyga apie žmogaus kūno subudavimą ir užlaikymą sveikatos. Atspausdinta ant labai geros popierės ir turi daug paveikslų. 628 puslapių. Gerai apdaryta audeklo viršeliais.

Kaina buvo \$3.00. Dabar pašaliniamis \$1.00

ALDLD kuopoms ir nariams tik 25c.

Dvi Knygos Apie Religiją

Religija. Antras tomas. Parašė Dr. S. Matulaitis. Knyga turi 250 puslapių. Gražiai apdaryta. Išaiškina iš kur atsirado visokie "šventieji," "stebuklai," "šventės" ir tt. Tikras šaltinis žinių apie tikėjimą. Kaina buvo \$1.50. Dabar 50c.

Komunizmas ir Krikščionybė. Parašė vyskupas W. M. Brown. Knygoje yra daug faktų apie tikėjimą. Apdaryta. 224 puslapių.

Kaina buvo \$1.25. Dabar 25c.

Įvairios Apsakos

Aliejus. Knyga turi 800 puslapių, gražiai apdaryta. Parašė garsus Amerikos rašytojas Upton Sinclair.

Kaina buvo \$2.50. Dabar \$1.00

Karas Lietuvoje. Parašė M. Gromov, vertė D. M. Šolomskas. Viena iš gražiausių ir geriausių apsakų iš pereinamo karo, kuris buvo apėmęs ir Lietuvos teritoriją. Turi 224 puslapių.

Kaina Tik 35c.

Spalis ir Kitos Apsakos. Šioje knygoje yra keturios apsakos. Ši knyga turi 228 puslapių ir yra apdaryta gražiais popieriniais viršeliais. Jos kaina \$1.25 bet šio išpardavimo metu tik 50c. Kas dabar stos į ALDLD, tai gaus ją veitui.

D. M. Šolomskas, 46 Ten Eyck St., Brooklyn, N. Y.